

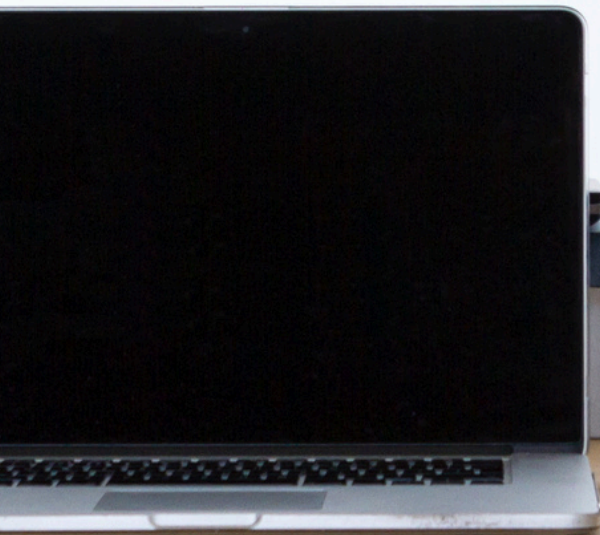
Cofinanțat de
Uniunea Europeană

DEPENDENȚA ECONOMICĂ ȘI TRATAMENTUL FISCAL AL VENITURILOR

Dr. Radu Soviani

Prof.univ.dr. Laura Brasoveanu

Practica națională din perspectiva veniturilor din muncă, impozabile, altele decât salariile

Regula generală în ceea ce privește veniturile din muncă sub forma salariilor este că pentru acestea se aplică contribuțiile sociale **neplafonat** (la întregul venit din muncă).

Veniturile din activități independente (fără profesiile liberale) sau drepturi de autor ar putea fi susceptibile, ca într-o anumită măsură, să reprezinte în fapt raporturi de muncă de natură salarială, dar transformate legal sub forma acestor venituri, pornind de la premisa că beneficiază (inclusiv în cazul profesiilor liberale) de diverse plafoane de contribuții sociale, spre deosebire de cele salariale, unde contribuțiile se aplică neplafonat.

Acestea venituri obținute din muncă presupun desfășurarea cu regularitate și în mod continuu a unei activități pe cont propriu urmărind obținerea de venituri¹. Persoana fizică poate realiza aceste venituri în mod individual și/sau într-o formă de asociere constituită potrivit dispozițiilor legale și care nu dă naștere unei persoane juridice.

Veniturile din activități independente

Ele sunt aferente unei activități care îndeplinește cel puțin patru din cele șapte criterii definite anterior² și cuprind:

- Veniturile din activități de producție, comerț, cele asociate intermedierei (contract de comision, mandat, reprezentare, agenție, asigurare), transport de bunuri și de persoane, prestări de servicii;
- Veniturile din profesii liberale – cu alte cuvinte veniturile provenite din prestarea de servicii cu caracter profesional, potrivit legilor care reglementează special profesiile respective. Ca exemplu de venituri din profesii liberale sunt cele obținute medici, avocați, notari publici, executori judecătorești, experți tehnici, contabili autorizați, auditori financiari, consultanți fiscali, sportivi, etc.

Relevanța acestor venituri din muncă, încorporate legal sub forma activităților independente este din perspectiva:

- impozitului pe venit;
- contribuțiilor de asigurări:
 - contribuția de asigurări sociale (CAS)
 - contribuția de asigurări sociale de sănătate (CASS)
- Taxa pe valoarea adăugată, în codul fiscal existând prevăzut un plafon de scutire până la venituri de 300.000 de lei

¹ Conform Codului Fiscal - Cap. II „Venituri din activități independente” din Titlul IV - ”Impozitul pe venit” și care întrunesc criteriile care definesc o activitate independentă.

² Art.7, pct. 3 Cod Fiscal

Veniturile din drepturi de autor

Sunt de asemenea venituri impozabile, provenite din muncă intelectuală, și cu un regim fiscal diferit față de impozitarea salariilor. Sunt supuse impozitului pe venit și celor două cote de contribuții sociale, limitate la anumite plafoane pentru CASS și CAS, beneficiază de cheltuieli deductibile (neimpozabile) în valoare de 40% din totalul veniturilor.

Venituri din muncă „încorporate” – societăți cu răspundere limitată (SRL)

În esență, din perspectiva dependenței economice și a tratamentului fiscal, ne interesează în acest studiu măsura și efectele fiscale în care venituri de natură salarială, în fapt dependente (nu respectă cel puțin patru din cele șapte criterii valabile și pentru activitățile independente) pot fi încorporate prin fiscalizarea lor în principal doar sub forma impozitelor (pe cifra de afaceri sau pe profit și pe dividende) și în subsidiar prin evitarea plății (unei părți) din contribuțiile sociale la nivelul la care ar exista această obligație în cazul în care venitul ar fi încadrat prin contract de muncă.

Încorporarea veniturilor de natură salarială sub forma unor venituri recurente din prestări de servicii, deși o realitate într-o anumită măsură nu poate fi considerată o trăsătură specifică doar a României pentru mascarea unor „venituri salariale mari” sub forma încorporării, având în vedere că regimul fiscal al acestora de impozitare cu 1% sau 3% pe cifra de afaceri, putea reprezenta un (mare) stimulent, în condițiile în care:

- Până în 2023, microîntreprindere putea fi considerată compania cu venituri de până la un milion de euro;
- Până în 2024, microîntreprindere era considerată compania cu venituri de până la 500.000 de euro;
- În 2025, microîntreprindere este considerată compania cu venituri până la 250.000 de euro;
- În 2026, plafonul pentru impozit pe cifra de afaceri scade la 100.000 de euro.

Sunt relevante, în cazul în care o parte dintre ele sunt vehicule folosite pentru încorporarea unor venituri salariale, din perspectiva:

- impozitului pe cifra de afaceri (1% - 3%), semnificativ mai mic decât impozitul pe venit în cazul persoanelor fizice/PFA, în condițiile în care totuși există o dublă dimensiune a impozitării veniturilor, respectiv și impozitul de 10% pentru dividendele repartizate (la care, peste un anumit prag, se datorează și CASS);
- „golului” de contribuții sociale (CAS și CASS), în cazul în care ar fi în fapt venituri de natură salarială, plătindu-se contribuții doar pentru o parte din salariu (corespunzător contractului de muncă pentru cel puțin un salariat);
- în cazul în care microîntreprinderea este plătitoare de TVA, cotei de TVA deductibilă **legal**, și cheltuielilor deductibile legal (deductibilitate inexistentă în cazul veniturilor din salarii) pentru cheltuieli care ar putea fi clasificate fără legătură cu activitatea comercială.

O formă alternativă la microîntreprinderi a „încorporării salariilor” ar putea fi reprezentată de SRL-ul obișnuit (întreprinderi mici și mijlocii), în funcție de anumite plafoane, unde impozitul pe profit este superior (16%), dar unde nu există obligația pentru minim un angajat.

Reținem că și în alte state ale Uniunii Europene există forme speciale de fiscalizare și încadrare a veniturilor obținute din muncă (cum sunt veniturile din activități independente din România) și prezentăm câteva exemple:

1. Franța: Auto-entrepreneur (Muncitori independenți) - utilizarea statutului de "auto-entrepreneur" pentru munca prestată în condiții care, de fapt, sunt caracteristice unui contract de muncă (ex. subordonare, program fix);
2. Italia: Contracte de colaborare coordonată și continuă (co.co.co.) - contracte de colaborare care sunt utilizate pentru a masca o relație de muncă dependentă.
3. Germania: Muncă independentă (Selbstständigkeit) - freelanceri care lucrează pentru un singur client sub condiții care indică o dependență economică și subordonare.
4. Spania: Contracte pentru prestări servicii (Autónomos) - angajatorii utilizează contracte pentru lucrători independenți, dar sarcinile și relațiile sunt similare cu cele dintr-un raport de muncă.
5. Polonia: Contracte de mandat (Umowa zlecenie) - Contracte civile pentru prestarea de servicii folosite în locul contractelor clasice de muncă.
6. Olanda: Contracte de muncă pe termen scurt (Flexibele arbeid) - Utilizarea contractelor pe termen scurt sau pentru muncă temporară, dar cu cerințe și ore continue, caracteristice unui raport de muncă.
7. Regatul Unit (anterior Brexit): Contracte de "gig economy" - Lucrători care sunt încadrați ca independenți în platforme precum Uber sau Deliveroo, dar care depind de platformă pentru venituri.

În continuare, în prezentul studiu despre dependența economică a veniturilor din muncă și tratamentul fiscal, vom sintetiza fiecare categorie de venituri în parte și vom încerca să identificăm măsura în care veniturile din muncă sunt încorporate/fiscalizate prin alte forme contractuale, ținând cont de particularitățile României, de premise și context.

Vom porni pe fiecare categorie în parte, de la cele mai recente date posibil a fi obținute după cum urmează:

- Contractele de muncă (sursa de date: Inspecția Muncii);
- Venituri din activități independente, în principal PFA (fără profesii liberale) – sursa de date: Oficiul Național al Registrului Comerțului (ONRC);
- Regimul micro-întreprinderilor – sursa de date: Planul Național Bugetar Structural pe Termen Mediu 2025-2031, date ANAF 2025
- Alte SRL-uri (întreprinderi mici și mijlocii) – sursa de date: ONRC

Precizări importante:

1. Potrivit terminologiei folosite în mod curent de Institutul Național de Statistică, **patronii și lucrătorii pe cont propriu** sunt însumați categoriei **lucrători independenți**.

Aceștia sunt „persoane ocupate care își desfășoară activitatea în propria unitate (afacere), distincția dintre cele două **nefiind dată** de forma de organizare juridică (societate comercială, persoană fizică autorizată), ci de utilizarea (în cazul patronilor) sau neutilizarea (în cazul lucrătorilor pe cont propriu) a muncii salariale”.

„Altfel spus, patronul este un lucrător pe cont propriu care are cel puțin un salariat”³, iar PFA-ul este considerat lucrător pe cont propriu dacă nu utilizează munca salarială (PFA-urile pot avea cel mult trei salariați).

2. **În sensul codului fiscal din România PFA are următorul înțeles:** „întreprindere economică, fără personalitate juridică, organizată de o persoană fizică ce folosește, în principal, forța sa de muncă”. PFA poate avea în obiectul de activitate cel mult cinci activități din codul CAEN, cel mult trei salariați (pe lângă munca sa proprie), titularul de PFA poate fi și salariat al unei terțe companii/stat și nu este considerat angajatul companiei cu care lucrează chiar dacă colaborarea este exclusivă (dependență). În statisticile oficiale privind ocuparea forței de muncă, PFA este considerat lucrător independent, dacă nu are salariați.
3. **Potrivit interpretării statistice, acționarul micro-întreprinderii, entitate care are obligația să aibă cel puțin un salariat cu normă întreagă pentru a beneficia de acest statut, al impozitării pe cifra de afaceri, este considerat în statisticile privind ocuparea forței de muncă drept lucrător independent.**

*

³ https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/activitatea_independenta.pdf, “Activitatea independent”, Editura INS, 2018, Pagina 26

CAPITOLUL I: Particularități ale impozitării și dimensiunea veniturilor din salarii (dependente) și independente prin PFA și încorporarea în SRL-uri.

Pe lângă contractul individual de muncă (salariu) principalele forme prin care se pot încasa venituri din muncă sunt:

- Activități independente, în special Persoane Fizice Autorizate,
- Societăți Comerciale, în principal societăți cu răspundere limitată, cu cerințe reduse de capital social. **Pentru simplificare**, le vom clasifica și denumi în continuare în prezentul studiu ca:
 - Microîntreprinderi (SRL-urile care îndeplinesc plafonul legal de impozitare pe cifra de afaceri),
 - SRL-uri – celelalte societăți comerciale încorporate, prin care se pot încasa venituri din muncă, și care au regimul standard de impozitare cu impozitul pe profit prin cota de 16%.
- Prin muncă nedeclarată!

Sarcina fiscală a veniturilor (din muncă) astfel obținute este diferită, în funcție de particularitățile fiecărei forme de fiscalizare, venitul net rezultat fiind cel de după scăderea din venitul brut a sumelor rezultate din sarcina fiscală.

I.1. Sarcina fiscală prin impozite și contribuții, asociată contractului individual de muncă

Dimensiune contracte individuale de muncă

Situația de la 31 decembrie 2024, potrivit mai multor surse oficiale, este următoarea:

- Ministerul Muncii⁴:
 - 5.746.452 salariați, respectiv 6.710.814 contracte individuale de muncă (un salariat poate avea mai multe contracte individuale de muncă, cu normă întreagă/timp parțial);
- Casa Națională de Pensii Publice (CNPP)⁵:
 - 5.737.699 contracte individuale de muncă, din care:
 - 5.330.552 CIM cu normă întreagă;

⁴ <https://mmuncii.ro/j33/index.php/ro/comunicare/comunicate-de-presa/7553-13022025-locuri-munca-2025>

⁵ https://www.cnpp.ro/indicatori-statistici-pilon-i?p_p_id=101_INSTANCE_svWpDmJy1qVq&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=2&p_r_p_564233524_tag=2024

- 437.147 – contract de muncă cu timp parțial.

Prin urmare, atunci când ne referim la numărul de salariați cu contract individual de muncă, ne vom referi pentru finalul anului 2024 la **5,74 milioane salariați** (masa salarială), dintre care unii salariați au mai multe contracte individuale de muncă.

Ce are relevanță din punct de vedere fiscal pentru contractul de muncă:

- nivelul salariului minim brut (niciun salariu cu normă întreagă nu poate fi mai mic decât salariul minim brut.,
- deducerile personale (sumele din salariul brut care nu se impozitează),
- cota de impozit pe venit,
- contribuția de asigurări sociale CAS,
- contribuția de asigurări sociale de sănătate CASS,
- contribuția asiguratorie pentru muncă CAM în sarcina angajatorului.

Aceste elemente determină sarcina fiscală pentru contractul de muncă.

Elemente ce determină sarcina fiscală asociată contractului individual de muncă (CIM)

1. Salariul minim brut pe economie (în prezent 4.050 lei, 4.582 lei în construcții)

2. Deducerile:

- Deducerea personală (DP) pentru salarii de încadrare mai mari cu până la 2.000 de lei față de salariul minim brut pe economie (SMB) – **până la 6.050 lei în prezent** - cu procente variabile în funcție de „distanța” dintre SMB și plafonul de 2.000 de lei pentru acordare și în funcție de numărul de persoane din întreținere⁶.
- Deducerea suplimentară (DS) doar în cazul în care salariul brut de încadrare (SBI) = SMB. În prezent, deducerea este de 300 lei.
- Deducere suplimentară pentru salariați < 26 de ani.
- **Exemplu:** un salariat de 25 de ani angajat pe salariu minim (4.050) are deduceri totale de 1.418 lei, salariatul de 27 de ani cu același salariu minim are deduceri totale de 810 lei. Deducerile afectează valoarea impozitului pe venit, nu și a contribuțiilor sociale. Salariul net al primului va fi de **2.635 lei**, în timp ce salariul net al celui de 27 de ani va fi de **2.574 lei**, la același salariu brut (minim).

3. Contribuții de asigurări sociale (CAS): 25% din SBI (neplafonat)

4. Contribuții de asigurări sociale de sănătate (CASS): 10% din SBI (neplafonat)

5. Impozitul pe venit: 10%. Se aplică la SBI – (Deduceri + CAS + CASS)

6. Contribuția asiguratorie pentru muncă (CAM): 2,25%, în sarcina angajatorului

⁶ Art. 77 Cod Fiscal: https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/Cod_fiscal_norme_2023.htm

Tabel 1.1 – Impozite, contribuții și deduceri asociate contractului colectiv de muncă

Sursa: *Codul Fiscal, centralizarea și calculele autorilor*

I.2. Sarcina fiscală prin impozite și contribuții, asociată persoanei fizice autorizate (în principal PFA)

Pe scurt, veniturile din activități independente pot fi realizate independent și/sau în asociere (IF – întreprinderi familiale) și au următoarele caracteristici:

- cuprind activități din producție, comerț, servicii, precum și profesii liberale,
- presupun desfășurarea unei activități cu regularitate (ca și la CIM), în mod continuu (ca și la CIM), pe cont propriu, și urmărind obținerea de venituri (ca și la CIM),
- spre deosebire de CIM, **derivă dintr-o activitate care îndeplinește cel puțin patru dintre criteriile prevăzute la art. 7, pct. 3 Cod Fiscal** (detaliate anterior, în capitolul introductiv), altfel fiind susceptibile de a fi încadrate în categoria veniturilor salariale (practic, venituri dependente).

Activitatea independentă ocazională (deci nu cea continuă), este tratată fiscal ca **venituri din alte surse**.

Așadar, veniturile din activități independente, presupun venituri **continue** (din activități independente). La fel ca și salariile, presupun venituri continue, **dar aici apare dependența față de angajator**.

Dimensiunea Persoanelor Fizice Autorizate

Situația PFA/Întreprinderi Individuale (II)/ Întreprinderi Familiale (IF) – categoriile 2 și 3 fiind minoritare, la 31.12.2024 potrivit ONRC este următoarea:

Numărul total al Persoanelor Fizice Autorizate (PFA), Întreprinderi Individuale (II) și Întreprinderi Familiale (IF) active este de **431.634**, reprezentând aproximativ 93% din totalul celor înregistrate în 2024, și cu 9% mai mult decât numărul celor active în anul 2015.

Putem astfel constata că, în raportul de numărul de 5,74 milioane salariați CIM (cifra comunicată de Ministerul Muncii), ponderea PFA active **este 7,5%**.

Cu alte cuvinte, la fiecare 13 salariați cu contract de muncă, există un PFA activ.

Analiza evoluției multianuale, ne permite să observăm că anul 2024 a adus nu numai o scădere a atractivității/utilității PFA, dar și o dinamică negativă (față de 2023): -3,32%

Din analiza graficului de mai jos, se poate constata că cea mai mare creștere anuală a numărului de PFA, II, IF active a fost în 2021 (de 5,72%) – în proximitatea discuțiilor privind scăderea pragului de impozitare pentru MICRO, în timp ce în 2024 s-a înregistrat o scădere cu 3,32%

față de anul precedent. Ceea ce vrem să subliniem este că preferința pentru PFA nu poate fi privită independent de regimul de impozitare a microîntreprinderilor.

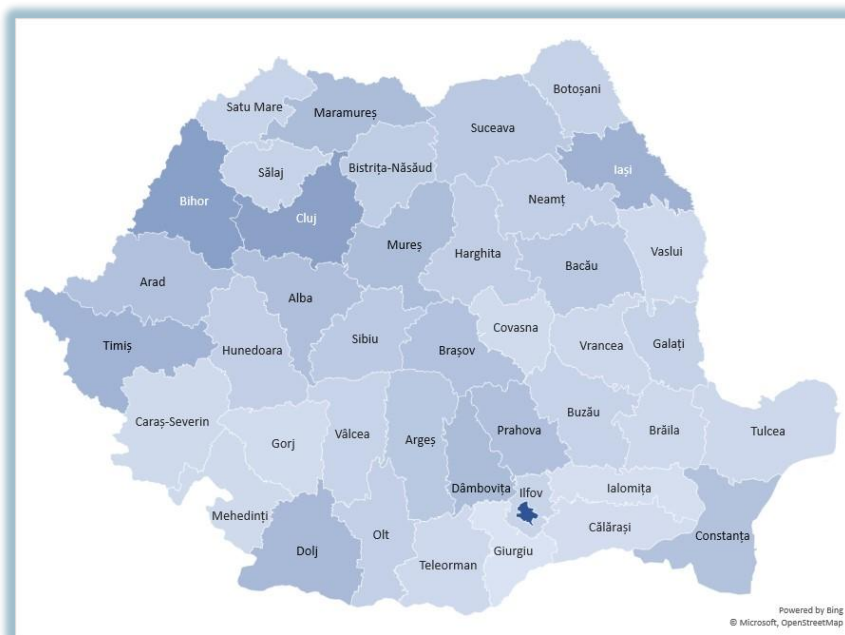
Grafic 1.1: Evoluția numărului de PFA/II/IF, active și totale pentru România, 2015-2024

Sursa: ONRC, calcule autori

Așa cum vom arăta, ratele negative de modificare ale PFA active sunt în proximitatea modificării regimului de modificare a regimului fiscal pentru MICRO: 2016, 2019, 2024. Când atractivitatea pentru MICRO devine mai mare, scade atractivitatea pentru PFA.

Este un prim indiciu solid că PFA și micro sunt transpuse în activitatea economică, ca forme alternative de încasare a veniturilor mari din muncă (eventual de natură salarială).

Un al doilea indiciu este concentrația PFA. În județele în care sunt salarii mari, apar și multe PFA-uri active, așa cum arată harta concentrației, realizată de autori.

Grafic 1.2: Repartizarea grafică a PFA, II, IF pe județe

Sursa: ONRC, calcule autori

Nu găsim ca surprinzător faptul că, din punct de vedere al concentrației, PFA, cu unele excepții, urmează județele cu venituri mari.

Din datele consultate de noi constatăm că cea mai mare pondere o are Bucureștiul, cu 9,42% locurile următoare fiind ocupate de Bihor (cu 4,85%), Cluj (4,79%), Iași (3,74%), Timiș (3,61%), în timp ce cele mai mari salarii medii brute, conform raportărilor CNPP sunt în București (9.633 lei), Cluj (8.477 lei), Timiș (7.954 lei), pentru decembrie 2024.

Ce are relevanță din punct de vedere fiscal pentru PFA

Enumerăm:

- nivelul salariului minim brut, contribuțiile sociale fiind plafonate în funcție de multipli ai salariului minim brut,
- cota de impozit pe venit. Impozitul pe venit se calculează fie pe baza „normei de venit” – estimare, pentru anumite activități independente (altele decât veniturile din profesii liberale), pentru celelalte, venitul anual net se determină în sistem real (venituri – cheltuieli). Norma de venit estimată anual nu poate fi mai mică de 12 SMB. **Cei cu venituri brute anuale mai mari de 25.000 de euro, sunt impozitați în sistem real.**
- sumele deductibile din calculul impozitului pe venit (echivalentul deducerii personale pentru contracte de muncă) – respectiv sume/cheltuieli efectuate în scopul realizării veniturilor,
- contribuția de asigurări sociale CAS, plafonată,

- contribuția de asigurări sociale de sănătate CASS, plafonată,
- pragul de TVA. În prezent, la venituri anuale de peste 300.000 de lei, PFA aplică TVA la valoarea serviciilor.

Aceste elemente determină sarcina fiscală pentru PFA:

Elemente ce determină sarcina fiscală asociată PFA
1. Salariul minim brut pe economie (SMB) - în prezent 4.050 lei, pentru CASS, CAS, și eventual dacă PFA are angajați.
2. Deducerile: <ul style="list-style-type: none">- Peste 25.000 de euro venituri anuale, se folosește obligatoriu impozitarea în sistem real (nu la normele de venit). Sunt considerate cheltuieli deductibile cele efectuate în scopul realizării veniturilor.
3. Impozit pe venit: 10% · Venit net (VN), unde Venit net = Venit brut – Cheltuieli deductibile. În funcție de venitul net se calculează dacă se datorează CAS și CASS.
4. Contribuții de asigurări sociale (CAS): 25%, plafonat. <ul style="list-style-type: none">- Dacă $VN < 12 \text{ SMB}$, nu se datorează CAS. Prin opțiune, PFA cu $VN < 12 \text{ SMB}$, pot alege să plătească contribuția.- Dacă $12 \text{ SMB} \leq VN < 24 \text{ SMB}$, se datorează CAS 25% calculat la 12 SMB (pentru 2025, 25% din $12 \times 48.600 \text{ lei} = 12.150 \text{ lei}$)- Dacă $VN > 24 \text{ SMB}$ (oricât), se datorează CAS 25%, calculat la 24 SMB (pentru 2025: 24.300 lei).- CAS este cheltuială deductibilă.
5. Contribuții de asigurări sociale de sănătate (CASS): 10% din VN <ul style="list-style-type: none">- Plafon maxim, indiferent de venitul net: $10\% \times 60 \text{ SMB}$ (pentru 2025, $60 \times 4.050 \text{ lei} = 10\% \times 243.000 \text{ lei} = 24.300 \text{ lei}$ (maxim)- Plafon minim: $10\% \times 6 \text{ SMB}$- Pentru anumite categorii, se plătește 10% CASS chiar dacă veniturile nete sunt sub 6 SMB- Anterior anului 2024, veniturile din activități independente (PFA) se cumulează în sensul calculării venitului net pentru stabilirea CASS, cu cele din alte surse (dividende, dobânzi, chirii).- CASS este cheltuială deductibilă.
6. Opțional: Asigurare pentru concedii și indemnizații de asigurări sociale de sănătate <ul style="list-style-type: none">- Între 1% și 3% din SMB, calculat lunar- Minim: 1% din SMB (pentru 2025: 41 lei/lună)- Maxim: 3% din SMB (pentru 2025: 122 lei/lună)
7. În cazul specific al drepturilor de proprietate intelectuală, nivelul cheltuielilor deductibile este de 40% din venitul brut.

- Persoanele fizice care realizează venituri din drepturi de proprietate intelectuală (VDPI) și din salarii nu datorează CAS pentru a VDPI, dar datorează CASS, limitat (6/12/24 SMB).

8. **TVA:** în cazul depășirii plafonului de 300.000 de lei venituri (în prezent), există obligativitatea adăugării TVA

Tabel 1.2 – Impozite, contribuții și deduceri asociate PFA

Sursa: Codul Fiscal, centralizarea și calculele autorilor

I.3. Sarcina fiscală prin impozite și contribuții, asociată MICRO (și SRL-uri)

Dimensiunea MICRO

Potrivit datelor cercetării obținute de la ANAF, la 31.12.2024 erau înregistrate **368.900** de microîntreprinderi, dintr-un total de **1.357.235** de companii active. Calcule ulterioare în prezenta cercetare ne vor permite să interpretăm atât noțiunea de „companii active” cât și raportul care reiese dintre micro/total societăți, în prezent de **27,18%**. Cu alte cuvinte, în 2024, **aproape o companie din trei aflate în activitate (nedizolvate, nu în insolvență, nesuspendate, etc.)** reprezentau MICRO.

Raportat la numărul de salariați din 2024, raportul MICRO/Număr salariați din economie era de **15,62**. Respectiv, pentru fiecare Micro, existau 15,62 salariați în toată economia (a nu se confunda cu numărul de angajați mediu/micro).

Facem precizarea că, din 2003, de la înființarea regimului mai favorabil al micro-întreprinderilor, au existat numeroase modificări privind impozitarea ca procent din venitul realizat (și nu cota standard de impozit pe profit).

Ele au vizat în principal:

- Plafonul anual de venituri (care a variat între 60.000 de euro și un milion de euro), **în prezent 250.000 de euro**, și de la 1 ianuarie 2026, 100.000 de euro.
- Numărul minim de salariați (0 sau 1, cu sau fără contract cu normă întreagă), **în prezent, minim un salariat cu normă întreagă** (sau dacă sunt mai mulți cu normă parțială, suma normelor parțiale să totalizeze minim un contract cu normă întreagă).
- Activitatea ce poate fi prestată ca MICRO (spre exemplu o limită de servicii ce poate fi prestată pentru servicii de consultanță și/sau management – cele mai susceptibile venituri de natură salarială a fi „încorporate” – raporturi de muncă transformate în relații comerciale). **În prezent** (din nou) nu există limită maximă pentru venituri din consultanță și management (limitate în trecut la 20% sau 30% din total venituri pentru a beneficia de statut).
- Domenii excluse (spre exemplu domeniul bancar, asigurări, piața de capital, pariuri, exploatarea de petrol și gaze, etc.).

- Structura acționariatului (în esență pentru ca regimul MICRO să nu permită divizarea veniturilor foarte mari, prin multiple MICRO, care să aibă același beneficiar real).

Prin urmare, dimensiunea sectorului MICRO, ca raport în total societăți comerciale active, a variat foarte mult, în funcție de aceste criterii, și în special al cifrei de afaceri, relevantă fiind următoarea evoluție, centralizată pe baza datelor oferite de ANAF:

Anul	2020	2021	2022	2023	2024
Număr contribuabili	801.377	861.235	912.875	495.478	368.900
Plafon CA (euro)	1.000.000	1.000.000	1.000.000	500.000	500.000

Tabel 1.3 – Numărul de contribuabili plătitori de impozit pe veniturile microîntreprinderilor (Nr. MICRO)

Sursa: ANAF

Ce are relevanță din punct de vedere fiscal pentru MICRO/SRL

Sarcina fiscală pentru (eventuale) venituri din muncă asociate raporturilor de muncă transformate în relații comerciale, prin intermediul MICRO, este determinată pe baza următorilor factori, impozite și contribuții, datorate în cazul acestor raporturi comerciale.

Elemente ce determină sarcina fiscală asociată MICRO/SRL

1. Salariul minim brut pe economie (SMB) - în prezent 4.050 lei

- Relevanță pentru MICRO, minim un salariat angajat cu minim SMB, relevant pentru impozitarea dividendelor și pentru procentul de contribuție asiguratorie pentru muncă (în sarcina angajatorului).
- Relevanță pentru SRL – prin prisma impozitării dividendelor.

2. Numărul de salariați: minim 1 salariat MICRO (și taxe aferente), dar nu există obligație referitor la numărul minim de salariați pentru celelalte SRL-uri.

3. Cheltuieli deductibile (cele aferente realizării veniturilor)

- În cazul MICRO, au relevanță doar în ceea ce privește valoarea impozitului pe dividende, ele fiind impozitate cu 1% - 3% pe cifra de afaceri;
- În cazul celorlalte SRL-uri, au relevanță și pentru impozitul pe profit (16%), nu doar pentru impozitul pe dividende (10%)

4. Contribuții de asigurări sociale (CAS) aferentă salariilor: 25% în sarcina angajatului, reținută și virată de angajator.

- Neplafonat pentru MICRO, pentru minim un salariat și nici pentru SRL-uri dacă au salariați (pot avea zero salariați)

5. Contribuții de asigurări sociale de sănătate (CASS): 10%, în sarcina angajatului, reținută și virată de angajator.

- Neplafonat pentru salariații existenți, din perspectiva veniturilor din muncă plătite de micro, sub forma salariului.
- Plafonat, la maximum 10% din 24 de SMB: pentru 2025 cota de 10% aferentă plafonului de 97.200 de lei (24 SMB), CASS maxim datorat pentru dividende este de 9.720 lei. Atât pentru MICRO cât și pentru SRL.

6. Contribuția asiguratorie pentru muncă (CAM): 2,25%

- Pentru SRL-urile care au angajați.

7. Impozitul:

- Impozit pe cifra de afaceri pentru MICRO: 1% pentru CA < 60.000 euro și 3% pentru $60.000 \leq CA < 250.000$ euro (în 2025, pentru 2026 plafonul scade la 100.000 de euro).
- Cota de impozit standard de 16% pentru celelalte SRL-uri (raportată la diferența dintre venituri și cheltuieli deductibile).

8. Impozitul pe dividende: 10%, și pentru MICRO și pentru celelalte SRL-uri

9. TVA – în cazul depășirii plafonului de 300.000 de lei (în prezent).

Tabel 1.4 – Impozite, contribuții și deduceri asociate MICRO/SRL

Sursa: *Codul Fiscal, centralizarea și calculele autorilor*

Elementelor care determină sarcina fiscală pentru MICRO/SRL-uri li se adaugă și cheltuielile specifice și necesare pentru funcționarea unui SRL (deductibile), precum servicii de contabilitate, servicii bancare, e-factura, etc.

Concluziv, din punct de vedere al sarcinii fiscale pentru eventuale venituri din muncă transformate în relații comerciale (așa numitele contracte „business to business” (B2B)) au relevanță

- impozitarea generală a muncii prin contractul individual de muncă (acolo unde există salariați, obligație pentru MICRO);
- impozitarea generală a capitalului (impozit pe profit, impozit pe dividende – în cazul SRL) și impozitarea specială a capitalului (impozit pe cifra de afaceri, impozit pe dividende – în cazul MICRO).

*

* * *

CAPITOLUL II: „Bani în mână” versus securitatea locului de muncă. Simulări pentru fiscalizarea veniturilor din muncă, neîncorporate (CIM) sau încorporate (PFA/MICRO/SRL)

O analiză exhaustivă privind **de la ce nivel de venituri din muncă** este „de preferat” să încorporezi legal (raporturi de muncă transformate în relații comerciale) este extrem de dificil de realizat, întrucât trebuie ținut cont de o sumă de factori, care cu greu pot fi standardizați, întrucât, pentru forța de muncă activă, ei includ dar nu se limitează la:

- Preferința pentru „bani în mână” acum, versus securitatea raportului juridic de muncă. Siguranța veniturilor salariale încasate prin contracte individuale de muncă este categoric peste lipsa lor de certitudine în timp, dacă sunt fiscalizate prin contracte comerciale;
- Fiscalizarea muncii prin contract individual de muncă apare drept excesivă (așa cum am mai arătat în studii anterioare BNS și cum vom mai arăta în secțiunea ulterioară a cercetării dedicată fiscalizării muncii salariale);
- Educația financiară a forței de muncă active;
- Vârsta forței de muncă active (preferința în general pentru „bani în mână” versus promisiuni de beneficii viitoare/siguranță, pentru forța de muncă, mai tânără);
- Înclinația „capitalului” (patronilor) de a își optimiza legal costurile cu forța de muncă, sau, fără să generalizăm, realitatea consemnată de situația de fapt – respectiv România are (aproape) cea mai mică rată de ocupare a forței de muncă în vârstă de muncă din Uniunea Europeană și categoric are cea mai mare fraudă de TVA (GAP-ul de TVA, pe care îl vom analiza distinct).
- În privința legalității optimizării, când contribuțiile/impozitele pentru angajarea forței de muncă prin contract aproape egalează venitul net (pentru un salariu brut în preajma salariului mediu brut pe economie, respectiv 8.800 de lei, doar 57% ajunge la angajat și aproape 43% la stat), „capitalul” are o dublă țintă, legitimă din punct de vedere lucrativ, atâta timp cât se rezumă la optimizare și nu la evaziune, respectiv:
 - Să plătească cât mai puține impozite și taxe, dacă legislația îi permite;
 - Să co-intereseze „prestatorul de muncă”, cel mult la același cost salarial total, prin „bani în mână mai mulți” și să își optimizeze astfel selecția celei mai bune forțe salariale.
- Instabilitatea legislației fiscale, dese modificări și factorii de perturbare, atât în ceea ce privește impozitarea muncii salariale (spre exemplu, deducerea suplimentară de 300 de lei pentru cei care sunt salariați **doar** cu salariul minim pe economie), sau modificările repetate în ceea ce privește statutul de microîntreprindere, unele pe care le apreciem drept **bizare** (creșterea plafonului pentru microîntreprinderi între 2018-2022, la un milion de euro).

Acești factori (și alții) fac dificil răspunsul la întrebarea *de la ce nivel de beneficiu suplimentar prin fiscalizare alternativă a muncii devine tentant și posibil pentru forța de muncă să accepte astfel de forme*, în timp ce pentru „capital” (patronii), răspunsul este simplu: orice optimizare (legală) cu plata forței de muncă este mai bună „în cifre” decât a nu specula modalitățile legale.

Ipoteza care se naște din aceste premise ar trebui să ofere răspunsul la întrebare: *cât de mare trebuie să fie un venit obținut dintr-o activitate dependentă (muncă) astfel încât să facă sens transformarea contractului de muncă într-o relație comercială și fiscalizarea ca atare, dincolo de principalul argument, subiectiv: ce consideră fiecare salariat un venit salarial mare.*

Din cauza particularităților impuse de sistemul fiscal din România (descrise mai pe larg într-un capitol subsecvent), respectiv:

- O foarte mare parte din salariații din România sunt plătiți la nivelul salariului minim brut sau în apropiere de salariul minim brut (până la 1,15% din SMB);
- Sistemul deducerii suplimentare de 300 de lei (introdus inițial în 2023, pentru o deducere de 200 de lei) **doar** pentru angajații cu SMB, creează distorsiuni;
- Mai puțin de 2 din 10 salariați din România câștigă peste salariul mediu brut pe economie (în prezent, în jurul valorii de 8.800 de lei);
- Tratarea salariului minim până în 2024 mai degrabă ca un instrument de fiscalitate și nu unul de politică socială.

... în România devine practic inaplicabil conceptul recunoscut la nivelul OECD, respectiv **salariile brute mari sunt cele aferente salariilor care depășesc cu 50% mediana salariilor brute.**

Ca argument, arătăm în continuare, ce înseamnă în România aplicarea acestei metodologii (OECD, Eurostat) în ultimii ani, pentru a demonstra că acest criteriu (al multiplului de mediană) nu are relevanță pentru România.

Potrivit metodologiei Eurostat/OECD⁷, avem următoarele definiții:

- incidența salariilor mici: ponderea salariilor brute (în total salarii) mai mici decât două treimi (2/3) din mediana salariilor brute ale angajaților cu normă întreagă;
- incidența salariilor mari: ponderea salariilor brute (în total salarii) mai mari decât o dată și jumătate salariul brut median (1,5 x salariul median brut).

Efectiv, aceste definiții recunoscute la nivel global nu pot fi aplicate în România, pentru că politicile de stabilire a salariului minim brut de până în 2025 și deducerea discriminatorie

⁷ [https://data-explorer.oecd.org/vis?tm=Romania%20high%20pay%20incidence&pg=0&hc\[Measure\]=&snb=1&vw=tb&df\[ds\]=dsDisseminateFinalDMZ&df\[id\]=DSD_EARNINGS%40PAY_INCIDENCE&df\[ag\]=OECD.ELS.SAE&df\[vs\]=1.0&dq=ROU..... T&pd=2019%2C2023&to\[TIME_PERIOD\]=false](https://data-explorer.oecd.org/vis?tm=Romania%20high%20pay%20incidence&pg=0&hc[Measure]=&snb=1&vw=tb&df[ds]=dsDisseminateFinalDMZ&df[id]=DSD_EARNINGS%40PAY_INCIDENCE&df[ag]=OECD.ELS.SAE&df[vs]=1.0&dq=ROU..... T&pd=2019%2C2023&to[TIME_PERIOD]=false)

aplicată, distorsionează grav, de la un an la altul, ponderea salariaților susceptibili de a avea salarii mici sau mari.

În dovedirea acestei constatări anexăm următoarea evoluție a ceea ce înseamnă ponderea salariilor mici și mari, conform raportărilor făcute de România, către OECD.

Incidence of low and high pay						
Reference area: Romania						
Combined unit of measure: Percentage of full-time employment						
Measure	Time period	2019	2020	2021	2022	2023
Low pay incidence	1	30.6	25.8	19.1	36.1	20.6
High pay incidence	1	27.9	29.2	31.3	23.4	27.1

© Incidence of low and high pay OECD

Caseta 2.1. Incidența salariilor mici (rândul 1) și mari (rândul 2) în România, 2019-2023

Sursa calcule: *OECD*

1. Observând dinamica, în special în ceea ce privește incidența salariilor mici, se observă diferențe majore, de până de la simplu la dublu, de la an la an, ceea ce arată că pur și simplu că fiscalizarea veniturilor pentru salariile mici pare să nu țină cont de nicio politică pe termen lung. Spre exemplu, în 2022, într-un singura an, s-a dublat, ajungând până la o treime (36,1% față de 19,1%) incidența salariilor mici, pentru ca în 2023 să scadă până la nivelul din 2021.
2. Nici în privința incidenței salariilor mari utilizarea metodologiei internaționale nu dă rezultate, pentru că, spre exemplu, fără vreo criză, numărul salariaților cu salarii „mari” scade în 2022 de la o pondere de 31,3% la 23,4%, iar în 2023 se majorează până la 27,1%. Menționăm că anii 2023 și 2024 au fost ani în care, urmare a majorărilor consistente salariale în sectorul public, **salariul mediu brut în sectorul public a fost mai mare decât cel din sectorul privat**, așa că o pondere tot mai mare a salariilor din sectorul public a fost inclusă în categoria „salariilor mari”.
3. Principala explicație, din punctul nostru de vedere, este că salariul median brut (cât câștigă salariatul „din mijlocul” forței de muncă salariale ordonată crescător după valoarea salariului, are motiv să rămână staționar, atâta timp cât majorările de salariu minim brut nu antrenează o majorare a salariilor mici și foarte mici, și nu a tuturor salariilor.

Cu aceste limitări, în prezentul studiu, vom prezenta simulări pentru trei praguri de venituri brute lunare, față de care vom prezenta calcule privind „sarcina fiscală” și „banii în mână”, raportate la salariul mediu brut pe economie (în prezent, în jur de 8.800 de lei). Cele trei praguri sunt după cum urmează:

- „Sarcina fiscală” și „banii în mână” pentru un venit lunar egal cu **salariul mediu brut**;
- „Sarcina fiscală” și „banii în mână” pentru un venit lunar egal cu **de 2 ori salariul mediu brut**;

- „Sarcina fiscală” și „bani în mână” pentru un venit lunar egal cu **de circa trei ori salariul mediu brut pe economie** (plafonul anual rezultat coincide cu primul prag de impozitare MICRO, de 1% pe cifra de afaceri);
- „Sarcina fiscală” și „bani în mână” pentru un venit lunar egal cu 10 salarii minime brute pe economie, nivel care coincide din calcul cu plafonul anual de aproape 100.000 de euro, pentru impozitarea MICRO începând cu 2026, cu 3% pe cifra de afaceri.

Ca precizare, atunci când ne referim la fiscalizarea veniturilor din muncă, ne referim la veniturile din:

- Contracte de muncă, salariu (salariații fac parte din populația ocupată),
- Venituri obținute de persoanele fizice autorizate/profesii liberale, sau sub forma drepturilor de proprietate intelectuală (populație ocupată), generic spus – venituri din activități independente,
- Venituri din muncă încorporate sub forma SRL-urilor, în special microîntreprinderi (patronul este considerat populație ocupată atâta timp cât compania angajează salariați),
- Venituri din muncă nedeclarată, cu sarcina fiscală zero.

II.1. „Sarcina fiscală” și „bani în mână” pentru salariul mediu brut pe economie (8.800 de lei)

Ca metodologie, având în vedere cu față de salariul brut de încadrare, există și obligația contribuției asiguratorie pentru muncă (CAM), vom raporta calculele, defalcat pentru CIM, PFA/MICRO/SRL, nu la salariul mediu brut de 8.800 de lei ci la costul brut al forței de muncă (care include CAM), respectiv **8.998 lei**.

Contract individual de muncă, contribuții și taxe pentru un salariu brut lunar de 8.800 de lei

Anul 2025			
ANGAJAT		Lei	Euro
Salariu Brut		8800	1768.1
Asigurari Sociale (CAS)	25%	2200	442.02
Asigurari Sociale de Sanatate (CASS)	10%	880	176.81
Deducere personala (DP)		0	0
Impozit pe venit (IV)	10%	572	114.93
Salariu Net		5148	1034.34
ANGAJATOR		Lei	Euro
Contributie Asiguratorie pentru Munca (CAM)	2.25%	198	39.78
Salariu Complet		8998	1807.88
TOTAL TAXE		Lei	Euro
Angajatul plateste statului		3652	733.76
Angajatorul plateste statului		198	39.78
Total taxe incasate de stat		3850	773.54
Pentru a plăti un salariu net de 5148 lei, angajatorul cheltuie 8998 lei			
		57.21% Angajat	42.79% Stat

Caseta 2.2. Contribuții și impozite pentru un salariu brut de 8.800 de lei

Sursa: *calculator-salarii.ro*

Se observă așadar, că în cazul fiscalizării unui salariu de 8.800 de lei prin contract individual de muncă, costul salarial este 8.998 de lei, taxele achitate către stat sunt **de 3.850 de lei** (din care contribuția pentru pensie este de 2.200 de lei), iar angajatului îi revine o sumă netă de **5.148 de lei**. Angajatului cu salariul mediu brut îi rămâne „în mână” **57,21% din venitul brut**, iar sarcina fiscală este de **42,79%**

PFA/MICRO/SRL, contribuții, taxe pentru un cost al forței de muncă de 8.998 lei (echivalent salariu brut lunar de 8.800 de lei)

Un prin calcul: cheltuieli deductibile zero pentru PFA/MICRO/SRL

În acest exemplu, am considerat ca prim calcul, cheltuieli deductibile zero și în cazul PFA și al SRL-urilor (dacă am include cheltuieli deductibile, sarcina fiscală ar fi chiar și mai mică).

Fiscalizarea aceluiași venit prin CIM: 5.148 lei „bani în mână” / 3.850 lei sarcină fiscală

PFA 5.466 lei		Micro 6.254 lei		SRL 6.397 lei	
Venit Net	+8.998 lei	Venit Net	+8.998 lei	Venit Net	+8.998 lei
CASS (sănătate)	-900 lei	Impozit pe venit	-90 lei	Impozit pe profit	-1.440 lei
CAS (pensie)	-2.025 lei	Impozit dividende	-477 lei	Impozit dividende	-756 lei
Impozit pe venit	-607 lei	CASS (sănătate)	-405 lei	CASS (Sănătate)	-405 lei
<hr/>		Taxe salariale	-1.772 lei	<hr/>	
Taxe de plată	3.532 lei	Taxe de plată	2.744 lei	Taxe de plată	2.601 lei
Bani în mână	5.466 lei	Bani în mână	6.254 lei	Bani în mână	6.397 lei

Caseta 2.3. Taxe, impozite, contribuții datorate pentru un venit brut de 8.998 lei, lunar

Sursa: *solo.ro*

În cazul micro, am considerat că obligația de a avea un angajat (care nu există pentru celelalte SRL-uri) este îndeplinită prin existența unui contract cu normă întreagă pentru suma brută de **4.220 de lei** (puțin peste salariul minim brut, angajatorii – societăți comerciale având obligația de a crește periodic remunerația brută a angajaților cu salariul minim brut pe economie).

Alternativ, în locul unui contract individual de muncă, MICRO poate încheia un contract de mandat/administrare, care nu se înregistrează nici în REVISAL și nici la Registrul Comerțului, atâta timp cât administratorul (persoana fizică) este înregistrat la Registrul Comerțului, prin actul constitutiv.

Analiza comparativă în acest caz, ne arată „bani în mână”, respectiv „sarcina fiscală” pentru un cost al forței de muncă de 8.998 de lei (aferent unui salariu brut de 8.800 de lei), pe cele patru forme de fiscalizare.

8.998 lei – fără deductibilitate CIM PFA MICRO SRL

Bani în mână	5.148 lei	5.466 lei	6.254 lei	6.397 lei
Sarcina fiscală „Bani la stat”	42,79%	39,25%	30,5%	28,9%
% „bani în mână”	57,21%	60,75%	69,5%	71,1%

Tabel 2.1 „Bani în mână” versus „Sarcina fiscală”, prin CIM și alternativ pentru salariul mediu brut, 2025

Sursa: Codul Fiscal, centralizarea și calculele autorilor, instrumente on-line de calcul

În concluzie, chiar începând de la nivelul salariului mediu brut pe economie, **constatăm că pentru angajații care au stabilit ca principal criteriu „mai mulți bani în mână”, toate formele alternative sunt mai avantajoase**, ca sume care revin net, față de CIM: +6,1% în cazul PFA, +21,5% în cazul micro, +24,26% SRL.

II.2. „Sarcina fiscală” și „bani în mână” pentru dublul salariului mediu brut pe economie (17.600 de lei)

Corespunzător unui salariu brut de încadrare egal cu dublul salariului mediu brut și având în vedere contribuția asiguratorie pentru muncă (2,25%, respectiv în acest caz 396 lei), costul brut lunar al forței de muncă devine **17.996 de lei**, la care vom raporta calculele și ne va rezulta un salariu net, prin CIM, de 10.296 de lei (57,21% din costul forței de muncă).

Contract individual de muncă, contribuții și taxe pentru un salariu brut lunar dublu față de cel mediu brut.

Anul 2025			
ANGAJAT		Lei	Euro
Salariu Brut		17600	3536.41
Asigurari Sociale (CAS)	25%	4400	884.1
Asigurari Sociale de Sanatate (CASS)	10%	1760	353.64
Deducere personala (DP)		0	0
Impozit pe venit (IV)	10%	1144	229.87
Salariu Net		10296	2068.8
ANGAJATOR		Lei	Euro
Contributie Asiguratorie pentru Munca (CAM)	2.25%	396	79.57
Salariu Complet		17996	3615.98
TOTAL TAXE		Lei	Euro
Angajatul plateste statului		7304	1467.61
Angajatorul plateste statului		396	79.57
Total taxe incasate de stat		7700	1547.18
Pentru a plati un salariu net de 10296 lei , angajatorul cheltuie 17996 lei			
		57.21% Angajat	42.79% Stat

Caseta 2.4. Contribuții și impozite pentru un salariu brut dublu față de media națională (17.600 lei)

Sursa: calculator-salarii.ro

PFA/MICRO/SRL, contribuții, taxe pentru un cost al forței de muncă de 17.996 lei (echivalentul a două salarii medii brute lunare din 2025)

Fiscalizarea aceluiași venit prin CIM: 10.296 lei „bani în mână” / 7.700 lei sarcină fiscală

PFA 12.754 lei		Micro 13.867 lei		SRL 12.795 lei	
Venit Net	+17.996 lei	Venit Net	+17.996 lei	Venit Net	+17.996 lei
CASS (sănătate)	-1.800 lei	Impozit pe venit	-180 lei	Impozit pe profit	-2.879 lei
CAS (pensie)	-2.025 lei	Impozit dividende	-1.367 lei	Impozit dividende	-1.512 lei
Impozit pe venit	-1.417 lei	CASS (sănătate)	-810 lei	CASS (Sănătate)	-810 lei
<hr/>		<hr/>		<hr/>	
Taxe de plată	5.242 lei	Taxe salariale	-1.772 lei	Taxe de plată	5.201 lei
Bani în mână	12.754 lei	Taxe de plată	4.129 lei	Bani în mână	12.795 lei
		Bani în mână	13.867 lei		

Caseta 2.5. Contribuții și impozite pentru un fiscalizare alternativă a dublului salariu mediu brut (17.600 lei)

Sursa calcule: solo.ro

Notă: minim un contract de muncă cu normă întreagă pentru MICRO

Centralizat, analiza comparativă în acest caz, ne arată „bani în mână”, respectiv „sarcina fiscală”.

17.996 lei – fără deductibilitate	CIM	PFA	MICRO	SRL
Bani în mână	10.296 lei	12.754 lei	13.867 lei	12.795 lei
Sarcina fiscală „Bani la stat” pentru 1 SMB	42,79%	39,25%	30,5%	28,9%
Sarcina fiscală „Bani la stat” pentru 2xSMB	42,79%	29,13%	22,94%	28,9%
% „bani în mână” față de CIM, 2xSMB	-	+23,87%	+34,68%	+24,27%

Tabel 2.2 „Bani în mână” versus „Sarcina fiscală”, prin CIM și alternativ pentru dublul salariului mediu brut, 2025

Sursa: Codul Fiscal, centralizarea și calculele autorilor, instrumente on-line de calcul

Ca și concluzie, în cazul acestui al doilea prag (dublul salariului mediu brut), constatăm că pe măsură ce veniturile de natură salarială încorporate urcă dinspre salariul mediu brut spre dublul acestuia, crește atractivitatea PFA și MICRO (cel mai mult MICRO), cu alte cuvinte scade

sarcina fiscală, și rămâne atractivă, din punctul de vedere al **banilor în mână**, situația SRL-urilor.

II.3. „Sarcina fiscală” și „banii în mână” pentru un salariu brut de 24.300 lei lunar (cost salarial 24.847 lei lunar)

Întrucât am arătat deja faptul că în România, pe măsură ce veniturile din muncă devin mai mari, există o rentabilitate mai mare, în special pentru cei care urmăresc „banul în mână”, crește tentația angajatorilor și în funcție de profilul angajaților, de a declara munca **sub forma contractelor comerciale**, mai exemplificăm prin încă un nivel de venit brut, fiscalizat pe cele trei forme, respectiv cel în apropierea unui venit anual brut de 300.000 de lei (pragul pentru ca microîntreprinderile să fie impozitate cu 1% și pragul de TVA).

Am ales suma anuală de 298.161 de lei, respectiv 24.847 lei costuri totale lunare (pentru CIM, asta înseamnă salariul brut de încadrare de 24.300 de lei), din cinci motive:

- Nivelul de 24.300 de lei brut, reprezintă în prezent echivalentul a **șase salarii minime brute pe economie**, ceea ce poate fi considerat un venit salarial mare,
- Pragul de 300.000 de lei este cel valabil în prezent, după depășirea căruia este obligatorie înregistrarea în scop de TVA;
- Pragul de 300.000 de lei este valabil în prezent pentru impozitarea MICRO cu 1% pe venitul realizat,
- Potrivit datelor obținute pentru prezentul studiu de la Inspekția Muncii, **aproximativ 80.000 de salariați** au salarii brute achitate prin CIM (doar 1,4% din numărul total de salariați), ceea ce este încă un argument pentru a îl considera un salariu mare.
- Pragul reprezintă contravaloarea a aproape 3 salarii medii brute lunare (2,76).

Contract individual de muncă, contribuții și taxe pentru un cost salarial brut lunar de 24.847 de lei

Fiscalizarea prin CIM a acestei sume, cu corespondentul unui venit net de **14.215 lei** (aproximativ 2.856 de euro), este prezentată în continuare:

Anul 2025			
ANGAJAT		Lei	Euro
Salariu Brut		24300	4882.66
Asigurari Sociale (CAS)	25%	6075	1220.66
Asigurari Sociale de Sanatate (CASS)	10%	2430	488.27
Deducere personala (DP)		0	0
Impozit pe venit (IV)	10%	1580	317.47
Salariu Net		14215	2856.25
ANGAJATOR		Lei	Euro
Contributie Asiguratorie pentru Munca (CAM)	2.25%	547	109.91
Salariu Complet		24847	4992.57
TOTAL TAXE		Lei	Euro
Angajatul plateste statului		10085	2026.4
Angajatorul plateste statului		547	109.91
Total taxe incasate de stat		10632	2136.31
Pentru a plati un salariu net de 14215 lei , angajatorul cheltuie 24847 lei			
		57.21% Angajat	42.79% Stat

Caseta 2.6. Taxe, impozite, contribuții datorate pentru un venit brut de 24.300 lei, lunar, costuri lunare 24.847 lei

Sursa: *calculator-salarii.ro*

Așadar, din impozitarea CIM, suma netă încasată la costul brut de 24.847 lei este de **14.215 lei**.

PFA/MICRO/SRL, contribuții, taxe pentru un cost al forței de muncă de 24.847 lei (aproape trei salarii medii brute lunare din 2025, primul prag MICRO)

Fiscalizarea aceluiași venit prin CIM: 14.215 lei „bani în mână” / 10.632 lei sarcină fiscală

PFA 18.717 lei		Micro 19.971 lei		SRL 17.974 lei	
Venit Net	+24.847 lei	Venit Net	+24.847 lei	Venit Net	+24.847 lei
CASS (sănătate)	-2.025 lei	Impozit pe venit	-248 lei	Impozit pe profit	-3.976 lei
CAS (pensie)	-2.025 lei	Impozit dividende	-2.046 lei	Impozit dividende	-2.087 lei
Impozit pe venit	-2.080 lei	CASS (sănătate)	-810 lei	CASS (Sănătate)	-810 lei
		Taxe salariale	-1.772 lei		
		Taxe de plată	4.876 lei	Taxe de plată	6.873 lei
Bani în mână	18.717 lei	Bani în mână	19.971 lei	Bani în mână	17.974 lei

Caseta 2.7. Taxe, impozite, contribuții datorate venituri brute lunare de 24.847 lei. PFA, Micro, SRL

Sursa: *solo.ro* – calculator on-line

Centralizat, analiza comparativă în acest caz ne arată „banii în mână”, respectiv „sarcina fiscală”:

24.847 lei – fără deductibilitate	CIM	PFA	MICRO	SRL
Bani în mână	14.215 lei	18.717 lei	19.971 lei	17.974 lei
Sarcina fiscală „Bani la stat” pentru 1 SMdB	42,79%	39,25%	30,5%	28,9%
Sarcina fiscală „Bani la stat” pentru 2xSMdB	42,79%	29,13%	22,94%	28,9%
Sarcina fiscală pentru Prag 1 Micro (aproape 3xSMdB)	42,79%	24,7%	19,62%	27,66%
% „bani în mână” față de CIM, Prag 1 Micro (3xSMdB)	-	+31,67%	+40,49%	+26,44%

Tabel 2.3 „Bani în mână” versus „Sarcina fiscală”, prin CIM și alternativ pentru dublul salariului mediu brut, 2025

Sursa: *Codul Fiscal, centralizarea și calculele autorilor, instrumente on-line de calcul*

În concluzie, pentru acest prag, observăm că se confirmă tendința: pe măsură ce veniturile mari devin și mai mari, se menține atractivă obținerea de venituri din muncă prin PFA și chiar crește atractivitatea (plus de venit net de 31,67%), pentru veniturile din ce în ce mai mari, atractivitatea SRL-urilor sporește, în timp ce, în cazul MICRO, sarcina fiscală la acest nivel de venit este sub jumătate față de sarcina fiscală a contractului individual de muncă (impozitele plătite prin MICRO coboară la 19,72% din venitul brut, în timp ce pentru CIM, se mențin la 42,79%).

II.4. „Sarcina fiscală” și „banii în mână” pentru un venit (salarial) anual de până la 100.000 de euro (circa 8.333 euro/lună)

Un ultim prag pe care îl analizăm este pragul anual de 100.000 de Euro, plafonul maxim până la care în 2026 o societate comercială poate fi considerată MICRO. În 2025, plafonul este 250.000 de euro (reduc de la 500.000 de euro în 2024).

Pentru aceasta, pornim calculul de la un venit brut anual de 486.000, echivalentul unui salariu brut lunar de încadrare de **40.500 de lei** – respectiv 10 salarii minime brute pe economie, categoric un venit salarial foarte mare.

Costul total al forței de muncă astfel încadrate, având în vedere și contribuția CAM, revine 41.411 lei lunar, echivalentul a 496.935 lei anual, plafon care cu tot cu CAM se încadrează în Pragul 2 pentru IMM-uri, 100.000 de euro.

Contract individual de muncă, contribuții și taxe pentru un cost salarial brut lunar de 41.411 lei

Fiscalizarea prin CIM a acestei sume, cu corespondentul unui venit net de **23.692 lei** (aproximativ 4.760 de euro), este prezentată în continuare:

Anul 2025			
ANGAJAT		Lei	Euro
Salariu Brut		40500	8137.76
Asigurari Sociale (CAS)	25%	10125	2034.44
Asigurari Sociale de Sanatate (CASS)	10%	4050	813.78
Deducere personala (DP)		0	0
Impozit pe venit (IV)	10%	2633	529.05
Salariu Net		23692	4760.49
ANGAJATOR		Lei	Euro
Contributie Asiguratorie pentru Munca (CAM)	2.25%	911	183.05
Salariu Complet		41411	8320.81
TOTAL TAXE		Lei	Euro
Angajatul plateste statului		16808	3377.27
Angajatorul plateste statului		911	183.05
Total taxe incasate de stat		17719	3560.32
Pentru a plati un salariu net de 23692 lei , angajatorul cheltuie 41411 lei			
		57.21% Angajat	42.79% Stat

Caseta 2.8. Taxe, impozite, contribuții datorate pentru un venit brut lunar de 10 salarii minime brute, costuri lunare 41.411 lei

Sursa: *calculator-salarii.ro*

PFA/MICRO/SRL, contribuții, taxe pentru un cost lunar al forței de muncă de 10 salarii minime brute și al doilea prag MICRO

Fiscalizarea aceluiași venit prin CIM: 23.692 „bani în mână” / 17.719 lei sarcină fiscală

PFA 33.625 lei		Micro 33.984 lei		SRL 30.497 lei	
Venit Net	+41.411 lei	Venit Net	+41.411 lei	Venit Net	+41.411 lei
CASS (sănătate)	-2.025 lei	Impozit pe venit	-1.242 lei	Impozit pe profit	-6.626 lei
CAS (pensie)	-2.025 lei	Impozit dividende	-3.603 lei	Impozit dividende	-3.479 lei
Impozit pe venit	-3.736 lei	CASS (sănătate)	-810 lei	CASS (Sănătate)	-810 lei
<hr/>		Taxe salariale	-1.772 lei	<hr/>	
Taxe de plată	7.786 lei	Taxe de plată	7.427 lei	Taxe de plată	10.914 lei
Bani în mână	33.625 lei	Bani în mână	33.984 lei	Bani în mână	30.497 lei

Caseta 2.9. Taxe, impozite, contribuții datorate venituri brute lunare de 41.411 lei. PFA, Micro, SRL

Sursa: *solo.ro – calculator on-line*

Centralizat, analiza comparativă în acest caz, ne arată „banii în mână”, respectiv „sarcina fiscală”:

41.411 lei – fără deductibilitate	CIM	PFA	MICRO	SRL
Bani în mână	23.692 lei	33.625 lei	33.984 lei	30.497 lei
Sarcina fiscală „Bani la stat” pentru 1 SMdB	42,79%	39,25%	30,5%	28,9%
Sarcina fiscală „Bani la stat” pentru 2xSMdB	42,79%	29,13%	22,94%	28,9%
Sarcina fiscală pentru Prag 1 Micro (aproape 3xSMdB)	42,79%	24,7%	19,62%	27,66%
Sarcina fiscală pentru Prag 2 Micro (10 x SMB)	42,79%	18,8%	17,93%	26,33%
% „bani în mână” față de CIM, Prag 1 Micro (10 x SMB)	-	+41,93%	+43,44%	+26,36%

Tabel 2.3 „Bani în mână” versus „Sarcina fiscală”, prin CIM și alternativ pentru dublul salariului mediu brut, 2025

Sursa: *Codul Fiscal, centralizarea și calculele autorilor, instrumente on-line de calcul*

Ca și concluzie generală, observăm că pe măsură ce veniturile din muncă fiscalizate altfel decât prin CIM devin din ce în ce mai mari, chiar dacă relevă dependența economică,

transformarea în relații comerciale din relații de muncă devine din ce în ce mai „profitabilă”.

În toate cazurile, pe exemplele graduale analizate de noi, sarcina fiscală prin CIM rămâne la 42,79%.

Față de acest procent, din punctul de vedere al „banilor în mână”, pentru venituri mai mari decât salariul mediu brut pe economie, toate cele trei forme analizate oferă randamente semnificative.

- în cazul PFA, în raport cu sarcina fiscală pentru CIM, de 42,79%, sarcina fiscală scade gradual de la 39,25% spre 18,8%, pe măsură ce veniturile devin mai mari;
- în cazul MICRO, sarcina fiscală scade gradual de la 30,5% la 17,93%, pe măsură ce veniturile încorporate devin mai mari
- în cazul SRL-urilor, sarcina fiscală, scade de asemenea, gradual pe măsură ce veniturile încorporate cresc, dar panta nu este abruptă (scăderea este de la 28,9% la 26,33%, pentru cele mai mari venituri).

Facem precizarea importantă, că în toate aceste cazuri, am eliminat componenta de eventuală fraudă fiscală (nelegală) care poate fi asociată optimizării (legale) a plății veniturilor din muncă.

Pentru aceasta, în toate calculele, **am considerat cheltuieli deductibile zero**, astfel încât să nu poată fi considerat că impozitele datorate prin transformarea raporturilor de muncă în relații comerciale sunt afectate de deductibilitatea unor cheltuieli **care în fapt nu ar fi asociate obținerii acelor venituri**.

O deductibilitate diferită de zero, poate acționa în triplu sens:

- reducerea bazei impozabile, cu consecința, din calcul, a unor venituri nete mai mici și a unor efecte pozitive mai mici asupra venitului net;
- pe de altă parte, o parte dintre costurile definite ca aferente realizării veniturilor reprezintă cheltuieli nedeductibile în cazul CIM (spre exemplu costuri cu achiziționarea și funcționarea unui autovehicul, chirii, costuri cu utilități, etc). Astfel, cuantificate legal ca și cheltuieli deductibile pentru PFA/MICRO/SRL, aceste cheltuieli deductibile ajung să influențeze tot pozitiv venitul net, încorporat.
- Există riscul ca o parte din cheltuielile făcute în interesul acționarilor să nu fie de fapt cheltuieli deductibile, ceea ce depășește granița optimizării fiscale. O direcție viitoare de cercetare, atâta timp cât se oferă acces la date relevante, poate cuantifica cu mai multă exactitate dacă introducerea unor cheltuieli nedeductibile ca și deductibile este tolerabilă în cazul MICRO, și generatoare de fraude considerabile pentru celelalte SRL-uri și SA-uri cu cifre de afaceri mult mai mari decât plafonul pentru MICRO, cum înclinăm să credem pe baza fundamentării privind situația actuală a MICRO (detaliată ulterior).

*

CAPITOLUL III – Cum contribuie impozitarea veniturilor din muncă, dependente, independente sau încorporate, la impozitul pe salarii și pe venit și factorii de interes.

În continuare, pe baza celor mai recente date disponibile, vom reflecta structura impozitării salariilor și a capitalului – ca și componentă a impozitului pe venit/pe salarii, pe principalele ei forme: salarii, PFA, SRL.

Considerăm această structură de formare a încasărilor din impozit pe salarii/venit ca un bun indicator pentru ceea ce înseamnă apetența fiscalizării veniturilor din muncă, **având în vedere că deja am demonstrat această atractivitate, anterior.**

Accesul la date analitice și sintetice este limitat oricărui studiu independent, pe de-o parte pentru că fie sunt puse greu la dispoziție sau deloc, fie pentru că bazele de date ale diverselor instituții care le gestionează fie sunt incomplete, fie au erori semnificative.

Totuși încercăm să relevăm o dimensiune a utilizării formelor alternative de fiscalizare a veniturilor din muncă, pe baza datelor presupuse a avea o certitudine mai mare (deși au ca sursă tot bazele interne de date), precum cele centralizate de Comisia Europeană – Direcția Generală Taxare și Resurse Umane⁸.

Ne referim în principal la cât din totalul impozitului pe venit este generat de principalele sale componente (salariu, activități, independente, capital), adică formarea încasărilor din **impozitul pe venit, respectiv:**

- Procentul din totalul sumelor încasate ca impozit pe venit și care provin (alocate) de la munca salariată (în principal salariile),
- Procentul din totalul sumelor încasate ca impozit pe venit și care provin (alocate) în principal din impozitarea veniturilor activităților independente,
- Procentul din totalul sumelor încasate ca impozit pe venit și care provin (alocate) transferurilor sociale și pensiilor (impozitarea pensiilor),
- Procentul din totalul sumelor încasate ca impozit pe venit și care provin (alocate) din impozitarea câștigurilor de capital ale persoanele fizice (în principal din dividende, dobânzi, chirii).

Analiza acestor sinteze⁹ ne permite să ne facem o imagine chiar și mai clară în ceea ce privește veniturile din muncă impozitate sub alte forme decât contractele individuale de muncă.

⁸ https://taxation-customs.ec.europa.eu/document/download/9392a0fe-fc17-4cb6-b9c9-56e71f21caec_en?filename=Methodology2024.pdf

⁹ Tabelele 1, 2, 3, 4, filele 58-59

Pentru a avea o dimensiune la întrebarea *Cât este folosită în economie transformarea raporturilor salariale în comerciale*, o să privim situația din România, în comparație cu alte economii, precum Polonia, Bulgaria sau Estonia.

Am ales Estonia pentru că, potrivit clasamentelor internaționale la nivelul OECD¹⁰, în 2024, pentru al 11-lea an consecutiv, a fost apreciată ca având cel mai bun cod fiscal, fiind prima în clasamentul indicelui competitivității fiscale.

Sistemul fiscal din Estonia are patru „motoare” pozitive, care îl fac competitiv:

1. 20% impozit pe profitul companiilor, aplicat doar pentru profiturile distribuite,
2. Cotă unică de 20% pe venitul persoanelor fizice, și care nu se aplică și dividendelor încasate,
3. Taxele pe proprietate se aplică doar la valoarea terenului (mai degrabă decât la valoarea bunurilor imobile și a capitalului),
4. Are un sistem fiscal teritorial care scutește 100% de impozit intern profiturile obținute în străinătate de corporațiile naționale, cu puține restricții.
5. Din 2025, cota de impozitare a veniturilor și profitului companiilor s-a majorat de la 20% la 22%.

Urmare a acestui sistem fiscal competitiv, în 2024, Estonia a înregistrat un deficit bugetar de doar 3% și are a o datorie publică de doar 23,2% la finalul anului 2024. Deficitul bugetar al României, care nu apare în acest clasament, este de aproape 8,7% în 2024 iar datoria publică a depășit 53% din PIB.

Estonia are o rată a participării forței de muncă de 81,6% (peste media europeană) și un GAP de TVA de 6% (sub media Europeană), în timp ce în cazul României este viceversa: ocuparea forței de muncă este în jur de 67% din populația în vârstă de muncă (la coada clasamentului, alături de Italia), în timp ce GAP-ul de TVA este de peste 4 ori mai mare decât media Uniunii Europene.

Așadar, potrivit datelor citate, situația este în felul următor:

România	2018	2019	2020	2021	2022
Impozitul pe venitul salariaților (% din IV total)	68	63,7	70,7	60,4	54,6
Impozit pe venit din activități independente (% din total)	2,9	5,9	5,4	4,4	5,2
Impozit pe venit din transferuri sociale (% din total)	3,3	3,6	5,5	5,9	6
Impozit pe venit din capital (% din total)	25,8	26,8	18,5	29,3	34,2
Polonia					
Impozitul pe venitul salariaților (% din IV total)	47	44,1	40,6	41,1	41,1
Impozit pe venit din activități independente (% din total)	32,4	34,6	36,9	35,6	35,6
Impozit pe venit din transferuri sociale (% din total)	15,6	16,4	17,5	17,7	17,7
Impozit pe venit din capital (% din total)	5	4,9	5	5,5	5,5
Estonia					
Impozitul pe venitul salariaților (% din IV total)	85,6	84,8	81,1	73,5	80,4
Impozit pe venit din activități independente (% din total)	0,8	0,7	0,6	0,6	0,5

¹⁰ https://taxfoundation.org/research/all/global/2024-international-tax-competitiveness-index/?utm_content=326060443&utm_medium=social&utm_source=facebook&hss_channel=fbp-19219803864

Impozit pe venit din transferuri sociale (% din total)	11,1	11,1	12,5	11	11,8
Impozit pe venit din capital (% din total)	2,5	3,4	5,8	15	7,3

Tabel 3.1 Sursele de formare a Impozitului pe venit, România, Polonia, Estonia

Sursa: DG FIN, https://taxation-customs.ec.europa.eu/document/download/9392a0fe-fc17-4cb6-b9c9-56e71f21caec_en?filename=Methodology2024.pdf

Din aceste date centralizate, având în vedere procentul de 34% pe veniturile provenite din capital în România, apare în mod evident că o parte semnificativă din veniturile foarte mari din muncă se impozitează în România sub forma raporturilor comerciale (raportat la Uniunea Europeană) mai degrabă decât sub forma contractelor individuale de muncă.

Ponderea de 34% ca și componentă a impozitului pe venit provenită din impozitul pe veniturile din capital este cea mai mare din Uniunea Europeană, următoarea pondere, de 18,3% înregistrându-se în cazul Croației și apoi Cehia (14,4%).

În consecință și ponderea încasărilor din impozitul pe venitul din salarii este printre cele mai reduse: ponderea în cazul României este de 54,6% (date din 2022), ponderi mai mici înregistrând doar Polonia (41,1%, dar care are o componentă semnificativă din impozitul pe venit încasat de pe urma activităților independente, respectiv 35,6%), Grecia (50,2%) și Italia (53,7%).

De remarcat că România și Italia au cel mai scăzut nivel de ocupare al populației în vârstă de muncă, din Uniunea Europeană.

De asemenea, ponderea în impozitul pe venit al încasărilor din veniturile salariale și din activități independente reprezintă în România 59,8%, în Italia 67,8% iar în Grecia 65,2%, de unde rezultă că România are cea mai scăzută pondere de formare a impozitului pe venit cumulat din contribuția salariaților și a activităților independente, din Uniunea Europeană

Deja aceste elemente, care subliniază diferențe flagrante în structură, față de alte state europene, ne fac să privim mai atent în prezentul studiu factorii și dimensiunea specifice naționale care conduc la o astfel de structură.

Cei mai importanți acești factori îi considerăm a fi:

- Sub-ocuparea forței de muncă din România, ca motiv pentru ponderea de doar 54,6% a impozitelor aferente salariilor, în total impozitelor pe salarii și pe venit. Cu alte cuvinte, munca nedeclarată;
- Favorizarea muncii nedeclarate prin nivelul excesiv al contribuțiilor de asigurări sociale din România, dar și prin distorsiunile în ceea ce privește politica salariului minim pe economie, privit mai degrabă ca un instrument de fiscalizare, și nu ca unul de dezvoltare economică;
- Favorizarea încorporării veniturilor din muncă, prin modificări dese și, în unele cazuri apreciabile drept „bizare”, în special în ceea ce privește creșterea plafonului de impozitare pentru micro-întreprinderi, care atins un maxim de 1.000.000 de euro cifră de afaceri între 2018-2022;

- La nivelul PFA, deși așa cum am arătat asigură un venit net semnificativ mai mare decât în cazul CIM (în special din cauza fiscalizării excesive a muncii), observăm totuși că ponderea în impozitul pe salarii/venit a componentei „impozit pe venit din activități independente” nu este flagrant diferită față de numărul PFA raportat la efectivul de salariați din economie: ponderea PFA raportată la efectivul de salariați din economie este 7,5%, iar impozitul pe veniturile din activități independente a reprezentat în 2022 o pondere de 5,2% din totalul impozitelor pe salarii și venit.

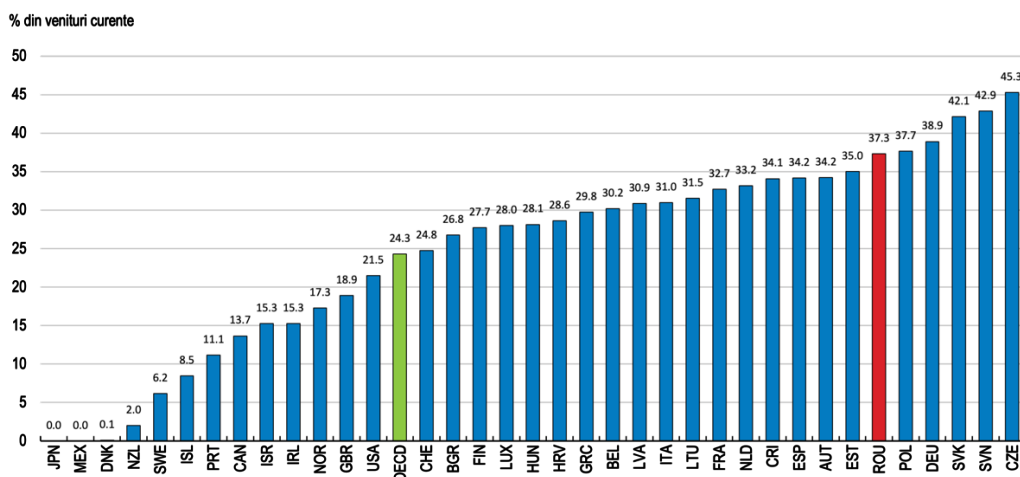
Pentru a evalua contribuția și influența acestor factori, considerăm necesar ca în continuare să analizăm, succint:

- i) piața forței de muncă din România din perspectiva populației ocupate, muncii nedeclarate și motivelor;
- ii) să privim mai în detaliu regimul MICRO și al SRL-urilor.

Pentru aceasta încercăm să răspundem întâi la întrebarea dacă **în România contribuțiile sociale obligatorii (în condițiile unei cote reduse de impozit pe venit, de 10%), transformă fiscalitatea muncii într-una excesivă, de natură să încurajeze migrația către impozitarea muncii sub forma „capitalului”?**

Legitimitatea acestei întrebări este dată de următoarea analiză făcută la nivelul statelor OECD (date 2022 sau cele mai recente) și confirmată de calculele autorilor, referitoare la ponderea contribuțiilor de asigurări sociale în totalul veniturilor curente bugetare

Contribuții de asigurări sociale ca % din venituri curente
2022, 37,3% în România față de 24,3% media OECD

Grafic 3.1. Contribuții de asigurări sociale ca % din venituri curente, state OECD și non-OECD, 2022 sau cele mai recente date disponibile OCED până în 2022

Sursa: OECD

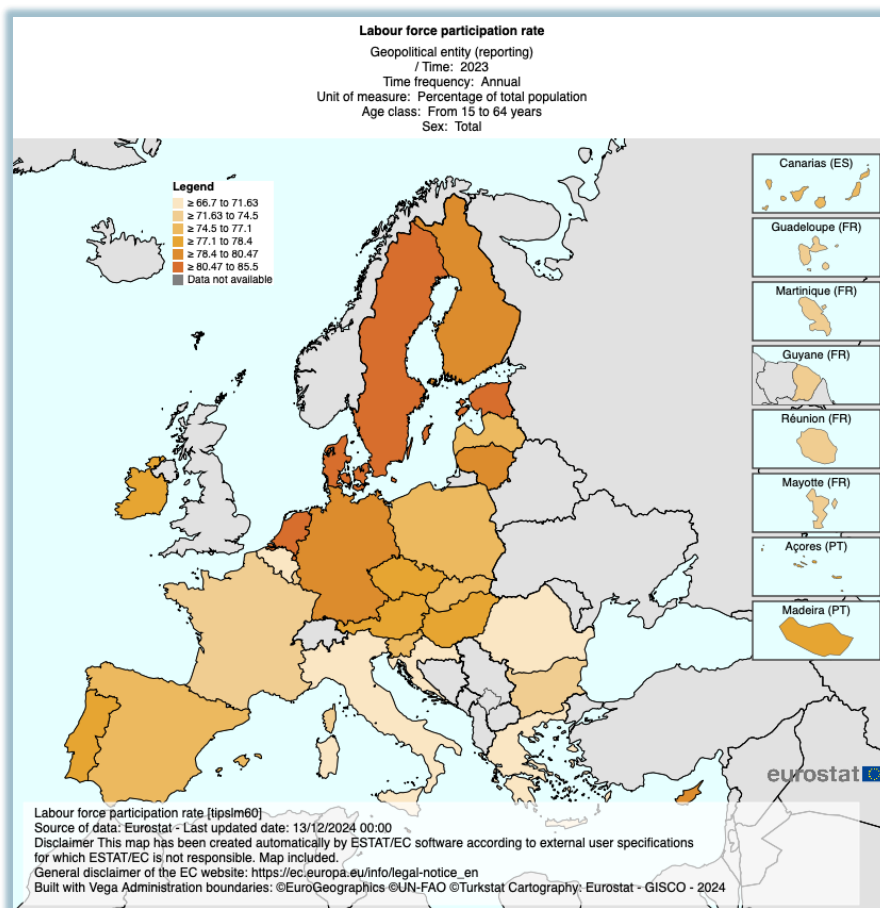
Așadar, nivelul contribuțiilor de asigurări sociale din România este unul dintre cele mai mari la nivelul statelor OECD (non-OECD) este extrem de sugestivă, ponderea contribuțiilor sociale

în veniturile curente bugetare fiind de 37,3% în România față de 24,3% media OECD, ceea ce reprezintă un obstacol semnificativ pentru o ocupare optimală a forței de muncă, și prin urmare, un factor favorizant al muncii nedeclarate.

III.1. Rata participării forței de muncă în România.

Cele mai recente date Eurostat¹¹, centralizate în decembrie 2024 pentru 2023, arată că în ceea ce privește rata participării forței de muncă, România se plasează pe penultimul loc în Uniunea Europeană, cu o rată de 66,8% (Italia se plasează mai jos, cu 66,7%, Bulgaria are o rată de ocupare de 73,9%, Polonia 74,5%), cel mai ridicat nivel fiind în Olanda (85,5%), iar media Uniunii Europene fiind de 75%.

Grafic 3.2– Rata de participare a forței de muncă, decembrie 2023

Sursa: Eurostat, populație activă ca procent din total populație de aceeași vârstă

¹¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipslm60/default/table?lang=en>

Simplu spus, rata de participare a forței de muncă este procentul populației active din punct de vedere economic cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani din totalul populației de aceeași vârstă.

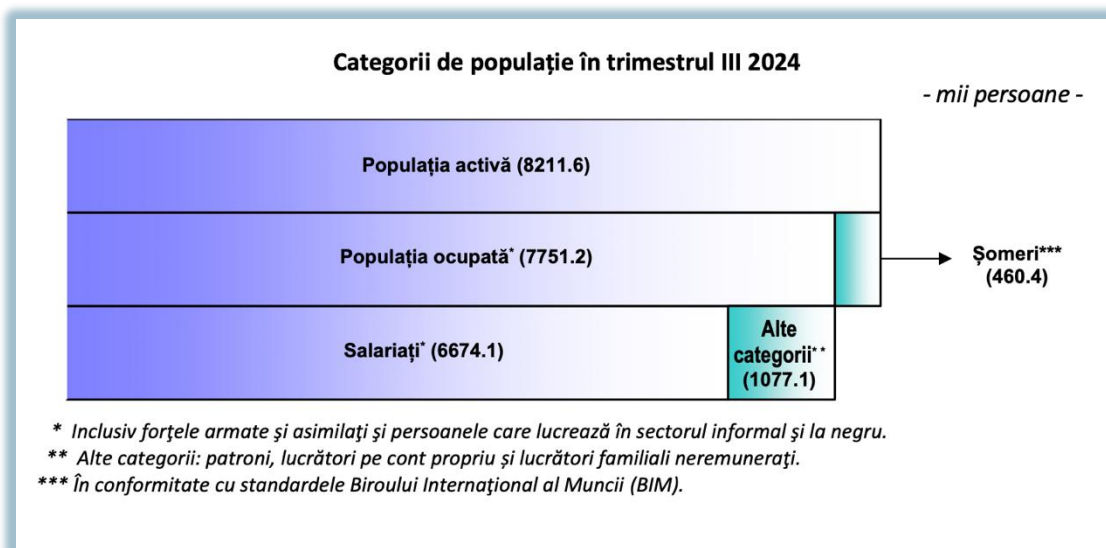
În conformitate cu definițiile Organizației Internaționale a Muncii (OIM), în scopul statisticilor privind piața forței de muncă, persoanele sunt clasificate ca fiind (i) angajate; (ii) șomere și (iii) în afara forței de muncă.

Populația activă din punct de vedere economic (denumită și forță de muncă) reprezintă suma persoanelor angajate și a șomerilor.

Persoanele care nu fac parte din forța de muncă (în vârstă de 15-64 de ani) sunt cele care nu sunt nici angajate, nici șomere.

Din cele mai recente date comunicate de INS¹² în privința ocupării forței de muncă (decembrie 2024, pentru trimestrul III 2024) și din meta-datele care au stat la baza comunicării (populația totală în vârstă 15-64 de ani), avem următoarele rezultate:

- rata de ocupare (ponderea populației ocupate, în vârstă de 15-64 de ani, față de populația totală în vârstă de 15-64 de ani) s-a situat la 63,3%,
- rata de activitate (rata de participare la forță de muncă) s-a situat la 67,1%,
- putem extrage din datele INS populația totală în vârstă de 15-64 de ani din România, respectiv 12,25 milioane persoane, pentru a încerca să dimensionăm ceea ce înseamnă persoanele care nu sunt considerate ca făcând parte din forța de muncă, pentru că nu sunt nici angajate, nici șomere, nici patroni, nici lucrători independenți.

Grafic 3.3. Categoriile de populație în trimestrul III 2024

Sursa: INS

¹² https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/somaj_tr3r_24.pdf

În continuare, urmează să realizăm o estimare a dimensiunii forței de muncă din România necuprinsă în vreun fel în fiscalizarea veniturilor din muncă (populația în vârstă de muncă, dar în afara forței de muncă).

Pe baza datelor de mai sus, încercăm să dimensionăm populația (câte persoane) sunt în afara forței de muncă în România, deși sunt în vârstă de muncă și nu sunt nici angajați, nici șomeri, nici patroni, nici lucrători independenți, totuși susceptibili a obține venituri din muncă, fie pentru autoconsum, fie, în cea mai mare parte, ca și componentă a economiei informale.

Desigur, populație în vârstă de muncă, dar în afara forței de muncă există în toate statele Uniunii Europene (rata de activitate a fost în 2023, așa cum am arătat cuprinsă între 66,7% și 85,5%), cu o medie a Uniunii Europene de 75% în 2023.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	clasament 2023
Belgia	67.0	67.7	66.8	67.0	67.6	67.8	67.7	67.7	68.0	68.6	69.1	68.4	69.7	70.5	70.5	23
Bulgaria	67.0	66.5	65.8	67.0	68.2	68.9	69.2	68.6	71.2	71.4	73.6	72.6	72.3	73.7	73.9	21
Cehia	70.1	70.2	70.5	71.6	72.9	73.5	74.0	75.0	75.9	76.6	76.7	76.4	76.6	77.2	77.1	14
Danemarca	78.7	78.0	77.8	77.2	76.6	76.6	76.9	77.5	77.9	78.2	79.1	79.0	79.6	80.4	80.8	4
Germania	75.0	75.4	76.0	76.0	76.4	76.5	76.4	76.7	77.0	77.5	78.0	77.3	78.5	79.3	79.7	8
Estonia	74.5	74.6	75.2	75.6	75.8	75.9	77.0	77.9	79.2	79.3	79.2	79.6	79.1	81.2	81.6	3
Irlanda	73.0	71.6	71.2	71.1	71.8	71.8	72.0	72.6	72.6	72.8	73.2	70.8	74.6	76.8	77.5	13
Grecia	67.4	67.7	67.1	67.3	67.4	67.3	67.7	68.2	68.2	68.1	68.5	65.3	67.3	69.4	69.5	25
Spania	73.1	73.5	73.9	74.3	74.3	74.2	74.3	74.2	73.9	73.7	73.8	72.2	73.7	74.0	74.5	18
Franța	70.9	71.0	70.8	71.4	71.8	72.0	72.2	72.3	72.4	72.8	72.6	72.0	73.0	73.6	73.9	21
Croația	65.6	65.1	64.1	63.9	63.7	66.0	66.9	65.5	66.2	66.1	66.4	67.2	69.0	70.1	70.1	24
Italia	61.8	61.6	61.7	63.0	62.9	63.6	63.8	64.8	65.3	65.6	65.7	63.5	64.5	65.5	66.7	27
Cipru	73.0	73.6	73.5	73.5	73.6	74.3	73.9	73.4	73.9	75.0	77.1	76.9	77.7	79.2	80.0	6
Letonia	73.3	72.7	72.6	74.3	73.8	74.4	75.7	76.2	76.9	77.6	77.3	78.0	75.8	76.8	76.6	15
Lituania	69.6	70.2	71.4	71.8	72.4	73.7	74.1	75.5	75.9	77.3	78.0	78.5	78.2	78.6	78.8	9
Luxemburg	68.7	68.2	67.9	69.4	69.9	70.8	70.9	70.0	70.2	71.1	72.0	72.2	73.2	73.5	74.1	20
Ungaria	63.4	64.0	64.5	65.7	66.7	68.8	70.5	72.1	73.1	74.2	74.9	75.2	76.3	77.3	78.2	10
Malta	59.4	60.4	61.8	63.9	66.3	67.8	68.8	70.6	72.2	74.1	74.8	76.0	77.1	79.3	80.7	5
Olanda	80.6	80.4	80.6	81.5	81.9	81.5	82.1	82.2	82.2	82.7	83.4	83.4	83.7	84.7	85.5	1
Austria	74.6	74.7	74.8	75.4	75.8	75.7	75.8	76.6	76.8	77.1	77.3	76.4	77.2	77.8	78.2	10
Polonia	62.5	63.4	63.9	64.8	65.4	66.4	66.8	67.8	68.7	69.4	70.1	70.2	72.9	73.6	74.5	18
Portugalia	71.1	71.5	71.6	71.3	71.2	71.8	72.2	72.7	73.8	74.4	74.8	73.6	74.8	76.2	77.6	12
România	54.1	57.4	57.1	57.6	57.9	58.8	59.9	60.2	61.8	62.4	63.3	64.1	65.6	66.8	66.8	26
Slovenia	71.4	70.8	69.7	69.8	70.0	70.4	71.2	71.1	73.6	74.4	74.6	73.8	75.0	76.2	75.2	17
Slovacia	70.3	70.5	70.6	71.3	71.8	72.2	72.9	73.9	74.1	74.4	74.7	74.5	74.6	76.1	76.5	16
Finlanda	74.1	73.5	74.0	74.4	74.4	74.6	74.8	75.0	75.8	77.0	77.3	77.3	78.8	79.8	79.9	7
Suedia	78.6	78.8	79.7	80.0	80.8	81.3	81.5	81.8	82.2	82.5	82.6	82.1	82.6	83.3	84.0	2

Grafic 3.4. Rata de participare a forței de muncă, decembrie 2023

Sursa: Eurostat, populație activă ca procent din total populație de aceeași vârstă

Totuși, România are particularități care ar putea să explice o rata de activitate mai mică (populația din zona rurală, lucrătorii casnici neremunerați), însă, potrivit aceluiași date Eurostat, numărul lucrătorilor casnici neremunerați, a scăzut în 2023 la doar 209 mii¹³.

Pe de altă parte, România a înregistrat până în prezent un deficit cronic de forță de muncă, în procesul de recuperare a decalajelor (compensând cu import de forță de muncă).

Calcululele ne arată că dacă rata de participare a forței de muncă ar ajunge în România de la 67,1% la media Uniunii Europene de 75% (17 state sunt peste medie, iar 5 foarte aproape de medie, sub aceasta), populația activă (populație ocupată + șomeri) s-ar majora de la 8,2 milioane de persoane la 9,19 milioane de persoane, deci, în plus, aproape un milion de persoane în vârstă de muncă (15-64 ani, conform Biroului Internațional al Muncii).

¹³ <https://romania.fes.de/ro/e/populatia-activa-in-munca-din-romania-sub-media-europeana-dar-cu-semne-de-imbunatatire.html#>

Acest un milion de persoane (potențiali participanți la piața fiscalizată a forței de muncă din România) nu se regăsesc:

- nici în populația activă raportată de INS (8,2 milioane)
- nici în populația ocupată (7,75 milioane persoane), care cuprinde potrivit INS:
 - Inclusiv forțele armate și asimilați și persoanele care lucrează în sectorul informal și la negru,
 - Nici în numărul de șomeri (0,46 milioane),
 - Nici în numărul de salariați (6,67 milioane, cifră care, potrivit raportărilor curente INS, a include forțele armate și asimilați și persoanele care lucrează în sectorul informal și la negru,
 - Nici în alte categorii (adăugate distinct la numărul de salariați), **respectiv 1,08 milioane persoane** – „alte categorii”, potrivit INS, **neincluzând** munca informală și la negru, ci persoane care obțin venituri din muncă, precum
 - Patroni (lucrător independent),
 - Lucrători pe cont propriu (lucrător independent),
 - Lucrători familiali (casnici) neremunerați, potrivit statisticilor Eurostat, numărul acestor scăzând în 2023 la 209.000.

Facem precizarea că potrivit terminologiei folosite în mod curent de Institutul Național de Statistică, **patronii și lucrătorii pe cont propriu** sunt însumați categoriei **lucrători independenți**.

Aceștia sunt „persoane ocupate care își desfășoară activitatea în propria unitate (afacere), distincția dintre cele două **nefiind dată** de forma de organizare juridică (societate comercială, persoană fizică autorizată) ci de utilizarea (în cazul patronilor) sau neutilizarea (în cazul lucrătorilor pe cont propriu) a muncii salariale”.

„Altfel spus, patronul este un lucrător pe cont propriu care are cel puțin un salariat”¹⁴, iar PFA-ul este considerat lucrător pe cont propriu dacă nu utilizează munca salarială.

Deci, potrivit acestei definiții, acționarul micro-întreprinderii, entitate care are obligația să aibă cel puțin un salariat cu normă întreagă pentru a beneficia de acest statut, al impozitării pe cifra de afaceri, este considerat în statisticile privind ocuparea forței de muncă drept lucrător independent.

Pe baza acestor date și a altora, ne propunem să determinăm în ce măsură cuantifică raportările curente al INS munca informală (parțial fiscalizată) sau nedeclarată, deci nefiscalizată, **pe lângă cele un milion de persoane** în vârstă de muncă, care nu ar fi cuprinse în rata de participare a forței de muncă, în ipoteza în care rata de participare ar trebui să fie spre media Uniunii Europene.

Pentru aceasta avem în vedere:

¹⁴ https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/activitatea_independenta.pdf, “Activitatea independent”, Editura INS, 2018, Pagina 26

- cele mai recente cifre comunicate de INS (trimestrul III 2024), privind numărul de salariați: **6,67 milioane**, care pune alături de salariați și salariații din forțele armate și asimilați (pe care nu îi cuantifică distinct) și **munca informală și la negru**, pe care, pentru simplificare **o vom denumi în continuare „muncă nedeclarată”**.
- În studiul Blocului Național Sindical – „Salarizarea în sectorul public. Reforme pe fondul marilor așteptări”¹⁵, decembrie 2024, am cuantificat cât mai exact posibil, salariații din forțele militare și asimilați, prin includerea angajaților din justiție și ordine publică (MAI, MApN și ICCJ), ca reprezentând 16,7% din forța de muncă salariată din România, respectiv 217.200 salariați, în aceste sectoare.
- Pe cale de consecință, fără aceste categorii de salariați, speciale, numărul de salariați din România (incluzând munca nedeclarată), poate fi estimată mai exact ca fiind la nivelul de **6,45 milioane persoane**, în accepțiunea INS.
- Potrivit datelor finale pentru anul 2024 (decembrie 2024)¹⁶ ale Ministerului Muncii, Familiei, Tineretului și Solidarității Sociale (MMFTSS), în 2024, România înregistra un număr de **5,75 milioane salariați** (5.746.452 salariați) și datorită faptului că unii salariați au mai multe contracte individuale de muncă, numărul contractelor individuale de muncă în decembrie 2024 (cu timp parțial/integral) a fost de **6.710.815**.

Este necesar să mai facem o rafinare a datelor comunicate de INS și a dependenței economice a veniturilor din muncă, din perspectiva celor 1,08 milioane de persoane „capturate” de INS, ca fiind „alte categorii” și anume patroni (care, așa cum am arătat în accepțiune „statistică”, este un lucrător independent, dar care are cel puțin un salariat, poate chiar el), lucrători independenți (spre exemplu PFA fără angajați) și lucrători familiari (casnici) neremunerați (209.000) – toate cele trei categorii fiind incluse în populația ocupată, dar fără să reprezinte **muncă nedeclarată**.

Scăzând cifra lucrătorilor familiari neremunerați, rezultă că aproximativ **800.000 de persoane fizice române care obțin venituri din muncă sunt în categoria muncă remunerată și fiscalizată, altfel decât sub forma contractelor de muncă (în principal SRL-uri, PFA-uri, profesii liberale, drepturi de proprietate intelectuală).**

Raportat la forța de muncă salariată (5,75 milioane, contracte individuale, potrivit Ministerului Muncii), ponderea celor care obțin venituri din muncă fiscalizate sub alte forme legale decât contractul de muncă, reprezintă 13,91% din numărul de salariați.

Raportat la populația activă, ponderea acestora scade la 9,74%.

Raportat la populația în vârstă de muncă (12,25 milioane), cele **800.000 de persoane** care obțin venituri din muncă declarate sub alte forme contractuale legale (altele decât cei din profesii liberale) reprezintă o pondere de **6,4%**.

¹⁵ <https://bns.ro/media-noutati/comunicate-de-presa/salarizarea-in-sectorul-public-din-romania-reforme-pe-fondul-marilor-asteptari>

¹⁶ <https://mmuncii.ro/j33/index.php/ro/comunicare/comunicate-de-presa/7553-13022025-locuri-munca-2025>

Acum, este necesar să estimăm în continuare numărul persoanelor care obțin **venituri din muncă nedeclarate**.

Analizând simultan datele din cele patru surse citate, putem extrage concluzia că, pe baza datelor INS, **munca nedeclarată** este prestată de aproximativ 700.000 (12,2% din numărul de salariați).

Totuși:

- pornind de la faptul că forța în vârstă de muncă în România este de 12,25 milioane de persoane și de la ipoteza că rata de ocupare a forței de muncă în România ar trebui să fie spre media Uniunii Europene (75%, față de 67% în România);
- un milion de persoane, raportat la această ipoteză, nu se regăsesc **nici în munca declarată** (alta decât contractele salariale, respectiv patroni sau activități independente), **nici în munca nedeclarată**, așa cum am demonstrat;
- mai degrabă persoanele care prestează muncă **nedeclarată** se cifrează, conform ipotezei, la 1,7 milioane de persoane, și reprezintă:
 - aproape 14% din forța de muncă a României;
 - aproape 22% din forța de muncă ocupată din România (salariați + șomeri);
 - aproape 30% din forța de muncă salariată din România;
 - aproape 40% din forța de muncă în sectorul privat (raportat la cele 5,75 milioane de salariați din care scădem cei aproximativ 1,3 milioane de salariați din sectorul public);
 - de 2,1 ori mai mult decât cei care ar obține **venituri declarate din muncă** sub alte forme **perfect legale** decât contractul de muncă (lucrători independenți inclusiv patroni care au cel puțin un salariat etc).

În concluzie:

1. Muncă nedeclarată pare să fie mult mai mare decât cea capturată de Institutul Național de Statistică (700.000 de persoane), dacă folosim ipoteza că rata de ocupare a forței de muncă din România (raportată la populația în vârstă de muncă) ar trebui să fie și în România spre nivelul mediu al Uniunii Europene (75% și nu circa 67% cum este în România), și în line cu alte state precum Polonia sau Bulgaria, ceea ce înseamnă că există un bazin suplimentar de încă un milion de persoane, din care o parte semnificativă ar putea presta **muncă nedeclarată**, și prin urmare **neimpozitată**.
2. Întrucât munca nedeclarată reprezintă în fapt muncă prestată, dar neimpozitată, vom testa în **Capitolul V**, dacă există o corelație între procentul record al sub-ocupării forței de muncă (România fiind aproape la același nivel ca Italia, cu cea mai redusă pondere în populația în vârstă de muncă) și golul de TVA, respectiv suma pe care ANAF ar trebui să o colecteze și nu o colectează din TVA, aflată în România la un nivel de peste patru ori mai mare decât media Uniunii Europene (și cel mai ridicat din Uniunea Europeană), potrivit celor mai recente rapoarte (2024) ale Comisiei Europene.

Pe lângă golul de TVA (care pare să fie principala sursă de finanțare a muncii declarate), alte cauze privind procentul mare de sub-ocupare pot deriva din particularitățile impozitării muncii din România.

În tabelul următor, vom arăta modul în care deducerea de 300 de lei aplicată doar la nivelul SMB distorsionează veniturile mai mari cu până la 5,65% din salariul brut: cu alte cuvinte, până la acest prag, la un salariu brut mai mare, salariul net este mai mic.

Salariu brut (lei)	Salariu net (lei)	Cost total pentru salariu net (lei)	Partea reținută de stat (contribuții/ impozit) - %	Partea angajatului (salariu net) - %
4.050	2.574	4.134	37,74%	62,26%
4.051	2.449 (-4,85%)	4.142	40,87%	59,13%
4.279 (+5,65%)	2.574	4.375 (+5,8%)	41,17%	58,83%

Tabel 3.2.: Fiscalizarea celor mai mici venituri din muncă și distorsiunile asociate

Sursa: *Calcululele cercetării*

O astfel de fiscalizare a muncii celor cu salarii mici este de natură să cronicizeze **capcana salariilor foarte mici** din România (până la 105% din salariul minim brut) și a **celor mici** (până la 115% din salariul minim brut), și să favorizeze **toate noile angajări** la nivelul salariului minim brut pe țară, niciun leu peste.

Este ușor și de observat că pe măsură ce se majorează salariul minim brut, crește și numărul salariaților fix cu salariul minim brut.

	Valoare salariu minim brut (lei)	Număr angajați cu SMB, normă întreagă (active)
Mai 2024	3.300	735.814
Iulie 2024	3.700	752.554
Februarie 2025	4.050	825.890

Tabel 3.3 Creșterea numărului de angajați cu salariul minim brut pe economie, 2024-2025

Sursa: *Inspecția Muncii*

În continuare, vom prezenta distribuția salariilor din economia României, așa cum reiese din datele Inspecției Muncii, consultate pentru prezenta cercetare la 25 februarie 2025.

Tranșe salariu	Nr. contracte active normă întreagă Feb 2025
4050	825.890
4582 -salariu minim construcții (SMC)	200.207
4051-4660 (fără SMC)	1.332.677
4661-8800	1.881.179

8801-10000	201.889
10001-12500	272.778
12501-15000	138.191
15001-17500	85.149
17501-20000	55.621
20001-24300	53.862
Peste 24300	79.930

Tabel 3.4 Distribuția contractelor de muncă cu normă întreagă pe tranșe salariale (brute), declarate în REVISAL

Sursa: *Inspeția Muncii, consultare Februarie 2025*

Incidența salariilor mici (dacă o privim ca numărul CIM cu salariul de încadrare de până la 1,15 x SMB, respectiv 4.660 de lei brut, devine extrem de mare:

- 2.358.774 de angajați cu contract individual de muncă, **respectiv 46%** din panelul oferit de Inspeția Muncii (sau 41% din numărul de salariați comunicat de Ministerul Muncii) **au salarii mai mici decât 1,15% din SMB.**
- Datele din panel ne arată că **82,69% din salariații din România câștigă sub salariul mediu brut pe economie** (am luat în considerare pragul de 8.800 de lei salariul mediu brut, în condițiile în care, pentru luna noiembrie 2025, INS a comunicat un câștig salarial mediu brut de 8.825 lei¹⁷). Deci, din datele raportate, doar 189.413 salariați câștigă **peste nivelul salariului mediu brut.**

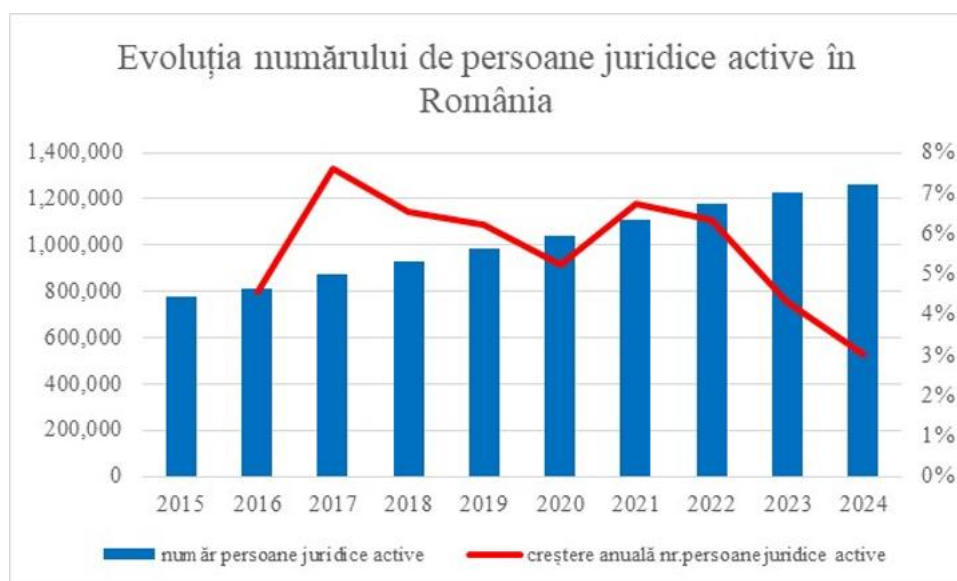
Această distribuție ne îndreptățește pentru pragurile alese de simularea noastră, de considerare a variantelor alternative de impozitare față de contractul de muncă: salariul mediu brut, de două ori salariul mediu brut, în proximitatea a trei salarii medii brute, și pragul de 100.000 de euro venit brut, anual.

III.2. Contribuția MICRO (și a capitalului)

În acest subcapitol încercăm să surprindem dinamica MICRO, ca potențial vehicul pentru încasare de venituri mari, în tabloul general al societăților comerciale din România.

Tabloul general al persoanelor juridice active din România, pe baza datelor ONRC, este inclus în următorul grafic, cu mențiunea că nu toate societățile prezentate drept „active” depun și bilanț.

¹⁷ https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/cs11r24.pdf

Grafic 3.5: Evoluția numărului total de persoane juridice active, din România. 2015-2024

Sursa: ONRC

Centralizarea datelor ONRC și ANAF (nu întotdeauna „bat” datele, dar sunt asemănătoare ca ordin de mărime), ne permit să facem o distincție și mai clară, pentru ceea ce înseamnă MICRO

Anul	2020	2021	2022	2023	2024
Număr micro (ANAF)	801.377	861.235	912.875	495.448	368.900
Prag CA micro (euro)	1.000.000	1.000.000	1.000.000	500.000	500.000
Nr. companii cu CA>0 (ONRC) ¹⁸	615.777	654.913	683.891	705.579	Indisp.
Nr. companii care au depus bilanț	825.837	864.688	892.080	919.122	Indisp.
Nr. societăți „active”	1.036.594	1.106.206	1.176.237	1.227.217	1.264.309
Micro raportat la „active”	77,3%	77,85%	77,61%	40,37%	29,17%
Micro cu bilanț și D100 ¹⁹ (2023)				325.204	

Tabel 3.5. Dinamica MICRO și a companiilor active

Sursa: ONRC, ANAF, calcule proprii

Analitic, referitor la nivelul cifrei de afaceri pentru MICRO, se constată că până în 2022, când plafonul era de un milion de Euro, **trei sferturi din toate companiile din România, erau micro, respectiv aproape 8 din 10.**

Reducerea plafonului începând cu anul 2023, la 500.000 de euro, a condus gradual până la o pondere de **aproape 3 din 10** (29,17%). De asemenea, **obligativitatea unui angajat cu normă întreagă** a contribuit la înclinația ca veniturile mari din muncă să fie încasate în continuare pe micro, dar a păstrat atractivă fiscalizarea prin SRL, așa cum am arătat.

¹⁸ <https://www.zf.ro/companii/ne-arata-datele-consolidate-2023-privind-businessul-romania-cifra-22564456>

¹⁹ <https://mfinante.gov.ro/planul-bugetar-structural-national-pe-termen-mediu-2025-2031> p37-47

Practic, dimensiunea microîntreprinderilor active la nivelul anului 2023 (cifra de afaceri sub 500.000 de euro) a fost de 325.204, definite ca active pentru că:

- Au depus situații financiare: 329.351;
- Au depus și Declarația 100: 325.284;
- O bună parte dintre ele nu sunt doar vehicule salariale, întrucât, pe medie, numărul de salariați ai microîntreprinderii din România este supraunitar (2,67 salariați/microîntreprindere).

Așadar, în 2023, au avut statut de microîntreprinderi conform vectorului fiscal, 539.690 de companii (40,37% din companiile „active” din 2023), dar doar 329.351 au depus situații financiare. Respectiv **46,7% din companiile care au avut activitate economică în 2023 (cifra de afaceri peste zero) au fost micro și au angajat aproximativ 870.000 de angajați** (aproximativ 15% din forța de muncă din România).

Datele sunt desprinse din următoarea situație prezentată **în Plan, pentru 2023** (pentru 2024, nu a trecut termenul pentru depunerea bilanțului):

Praguri ale cifrei de afaceri	Contribuabili	Cifra de afaceri	Sumă de nr. salariați la 31.12	Medie de nr. salariați la 31.12
< 300.000	178.048	27.425.056.156	310.776	1,84
300.001 - 500.000	42.181	16.594.594.187	102.404	2,49
500.001 - 1.000.000	49.104	34.809.757.921	172.928	3,60
1.000.001 - 1.500.000	21.100	25.832.720.690	110.269	5,33
1.500.001 - 2.000.000	11.688	20.215.767.281	77.051	6,70
2.000.001 - 2.500.000	8.827	19.936.822.695	69.177	7,98
> 2.500.001	846	5.495.388.528	14.680	18,40
CA nedeclarată	13.490		9.711	1,38
TOTAL	325.284	150.310.107.458	866.996	2,67

Caseta 3.1. Segmentarea eșantionului de microîntreprinderi, 2023, utilizând pragul cifrei de afaceri.

Sursa: Planul bugetar structural pe termen mediu, 2025-2031

Din această segmentare, rezultă în mod evident că, pentru companiile care își declară cifra de afaceri, numărul mediu de angajați se majorează pe măsură ce crește cifra de afaceri, ceea ce reprezintă mai degrabă un semn de activitate economică reală, decât o optimizare a plății forței de muncă, prin încorporarea veniturilor salariale.

Se mai observă că, cea mai mare parte a micro-întreprinderilor (54,7%), realizează cifră de afaceri anuală sub 60.000 de euro (impozitare cu 1% pe cifra de afaceri), cu „aproape” doi angajați.

În cazul micro cu cifră de afaceri între 400.000-500.000 de euro (valabilă în 2023), numărul mediu de angajați urcă la aproape 8, ceea ce indică mai degrabă, **pe medie**, activitate economică, decât încorporare a veniturilor din muncă.

Micro care au depășit pragul de 250.000 de euro (2.500.000 de lei) dar s-au situat sub pragul legal de impozitare cu 3% pe cifra de afaceri în 2023 (500.000 de euro), conform calculelor, au realizat doar 3,65% din cifra de afaceri a microîntreprinderilor, de unde se naște întrebarea: **de ce pragul de 500.000 de euro nu a fost scăzut direct la 100.000 de euro, în 2025, ci intermediar, la 250.000 de euro?**

Conform simulărilor din **Plan**, în mod evident microîntreprinderile cu cifră de afaceri de până la 60.000 de euro (300.000 de lei), **pe medie**, nu reprezintă un sistem „eficient” de optimizare fiscală a veniturilor din salarii, în raport cu situația de a încorpora veniturile din muncă prin SRL-uri plătitoare de impozit pe profit. Aceste societăți, ca micro, au o sarcină fiscală semnificativă mai ridicată, pentru că există obligația de a încadra minimum un salariat cu normă întreagă (sau mai mulți, cu norme parțiale, dar care să totalizeze cel puțin o normă întreagă).

Simulările arată că, pentru micro care se situează sub pragul de 300.000 de lei/an (neplătitor de TVA, echivalentul a circa 25.000 de lei pe lună încasări), costurile asociate MICRO sunt **pe medie** de 2,27 ori mai mari decât dacă ar fi SRL-uri.

Praguri cifra de afaceri(euro)	Contribuabili	Impozit micro declarat D100	Sarcina fiscală ⁶	Impozit pe profit estimat ⁷
< 60.000	178.048	269.549.433	2.556.398.826	1.239.965.953
60.001 - 100.000	42.181	159.093.203	605.634.798	799.113.356
100.001 - 200.000	49.104	329.257.980	705.020.874	1.573.961.935
200.001 - 300.000	21.100	241.047.261	302.953.800	1.051.017.149
300.001 - 400.000	11.688	187.589.666	167.816.304	799.084.267
400.001 - 500.000	8.827	183.566.230	126.723.708	901.948.589
> 500.001	846	28.602.710	12.146.868	176.094.011
Cifra de afaceri nedeclarată	13.490	4.833.856	193.689.420	24.499.827
TOTAL	325.284	1.403.540.339	4.670.384.598	6.565.685.087

Caseta 3.2. Distribuția MICRO în funcție de cifra de afaceri (2023) și simulări impozit MICRO/SRL

Sursa: Planul bugetar structural pe termen mediu, 2025-2031

Nota 1: în privința Sarcinii fiscale, ANAF o calculează ca fiind cheltuielile cu impozitul pe venit și contribuțiile sociale achitate de angajator pentru un salariat în cursul anului 2023 (când au existat 2 salarii minime), respectiv echivalentul a 14.358 lei/an în 2023

Nota 2: Conform calculelor noastre, pentru 2025, la nivelul salariului minim brut pe economie de 4.050 de lei, aceste cheltuieli (impozite, contribuții, CAM) se majorează la cel puțin 1.560 lei/lună, deci 18.720 lei/an

Notă 3: Impozitul pe profit estimat = Profit brut contabil x 16%

În baza acestor date, putem observa ca și concluzie generală, că, pentru cele mai mici microîntreprinderi (cu venituri până la 60.000 de euro, impozit pe cifra de afaceri de 1%,

obligăție minim un salariat cu normă întreagă), **pe medie**, apare ca fiind **mai avantajoasă impozitarea cu 16%**, ca IMM, din punct de vedere al impozitelor și contribuțiilor achitate.

În cazul micro cu cifră de afaceri între 60.000 euro – 100.000 de euro (aflate la incidența Pragului 2 de Micro, de la ianuarie 2026), observăm că suma impozitelor și contribuțiilor plătite pentru microîntreprinderi este doar ușor mai mică decât impozitarea cu 16% pe profit (761 milioane lei față de 799 milioane lei).

Peste 100.000 de euro cifră de afaceri, categoric impozitarea prin cifra de afaceri + obligația minimă a unui salariat, devine mai „prietenosă” față de impozitarea cu cota standard de 16%.

Pe baza acestor date, am putut face alte calcule, cu relevanță pentru componenta raporturi de muncă care ar putea fi parțial fiscalizate prin transformarea în raporturi comerciale prin intermediul microîntreprinderilor, și pentru a identifica potențiale praguri.

Praguri ale cifrei de afaceri	Contribuabili	Cifră de afaceri	Sumă salariați 31 dec	Medie salariați	CA/salariat	CA/salariat/lună	Rap al SMB 3.075	Raportat la SMB
< 300.000	178.048	27.425.056.156	310.776	1,84	88247,02	7353,92	2,39	1,82
300.001 - 500.000	42.181	16.594.594.187	102.404	2,49	162050,25	13504,19	4,39	3,33
500.001 - 1.000.000	49.104	34.809.757.921	172.928	3,6	201296,25	16774,69	5,46	4,14
1.000.001 - 1.500.000	21.100	25.832.720.690	110.269	5,33	234270,02	19522,50	6,35	4,82
1.500.001 - 2.000.000	11.688	20.215.767.281	77.051	6,7	262368,66	21864,05	7,11	5,40
2.000.001 - 2.500.000	8.827	19.936.822.695	69.177	7,98	288200,16	24016,68	7,81	5,93
> 2.500.001	846	5.495.388.528	14.680	18,4	374345,27	31195,44	10,14	7,70
CA nedecarată	13.490		9.711	1,38	0,00	0,00	0,00	0,00
TOTAL	325.284	150.310.107.458	866.996	2,67	173368,86	14447,40	4,70	3,57
Total 2+3	220.229	44.019.650.343	413.180	1,88	106538,68	8878,22	2,89	2,19

Tabel 3.6. Date sintetice privind microîntreprinderile, 2023

Sursa: Calcule ale autorilor pe baza datelor din Planul bugetar structural pe termen mediu, 2025-2031, extrase în 2024 pentru rezultatele financiare din 2023

Notă: pentru 2023, ne-am raportat la un salariu minim brut, dar calculat ca medie pentru 12 luni, respectiv 3.075 lei, în condițiile în care în 2023 au funcționat două salarii minime brute, respectiv 3.000 și 3.300 de lei.

În concluzie, observăm că microîntreprinderile cu cifra de afaceri de până la 100.000 de euro (220.229), pe baza datelor disponibile din 2023, au angajat **413.138 salariați**, respectiv aproximativ 7,2% din contractele individuale de muncă cu normă întreagă (raportat la numărul acestora din 2024, însă procentul nu se modifică semnificativ), iar cifra lor de afaceri medie pe salariat pe lună s-a cifrat la **8.878 lei**, respectiv în jurul salariului mediu brut pe economie luat de noi în calcul, ca și prim prag (8.800 lei):

- Cifră de afaceri medie/lună/angajat de **7.353,92 lei** pentru micro < 60.000 de euro;
- Cifră de afaceri medie/lună/angajat de **13.504 lei** pentru micro cuprinsă între 60.000 și 100.000 de euro;
- Observăm totodată că începând cu peste pragul cifrei de afaceri de 100.000 de euro, cifra de afaceri medie/angajat/pe lună, **crește sensibil, peste 16.675 de lei.**

Sumarizând rezultatele studiului din acest capitol, în care am analizat mai în detaliu ocuparea forței de muncă față de potențial și dimensiunea impozitării „capitalului”/salariului în principal

prin MICRO, prin transformarea raporturilor de muncă în raporturi comerciale, putem extrage următoarele concluzii:

1. Rata de participare a populației în vârstă de muncă în populația ocupată este aproape cea mai redusă din Uniunea Europeană, drept consecință, **munca nedeclarată** are aproape cea mai mare dimensiune din Uniune, și este semnificativ mai mare decât cea „capturată” în statisticile oficiale.
2. **Prin urmare**, bazinul potențial de muncă nedeclarată ajunge de la circa 700.000 de persoane, la mai mult decât dublu. O posibilă cauză este reprezentată de fiscalitatea excesivă prin prisma contribuțiilor de asigurări sociale obligatorii, inclusiv la nivelul salariului minim, ceea ce ne conduce la ideea că mai degrabă, munca nedeclarată (evaziunea) este realizată pentru venituri de natură salarială mici, dar multe, și reprezintă o proporție semnificativă de impozite și contribuții lipsă la buget.
3. **Pentru munca declarată dar incorporată**, există și pot fi folosite ca vehicule, pentru venituri brute lunare începând chiar de la salariul mediu brut pe economie și până la de 10 ori salariul minim brut și peste, așa numitele optimizări prin MICRO/SRL.

În fapt și simplu spus, din perspectiva fiscalizării muncii, veniturile mici recurente nu sunt declarate, iar veniturile mari, recurente, de natură salarială își reduc sarcina fiscală prin intermediul în principal al MICRO/SRL. Ambele pot avea cauză principală fiscalizarea excesivă a muncii prin prisma contribuțiilor sociale obligatorii, întrucât **pentru toate simulările noastre, peste valoarea salariului mediu brut din economie, doar 57% din costul salarial al forței de muncă se transformă, prin CIM, în venit net pentru angajat, iar 43% sunt contribuții și impozite către bugetul general consolidat.**

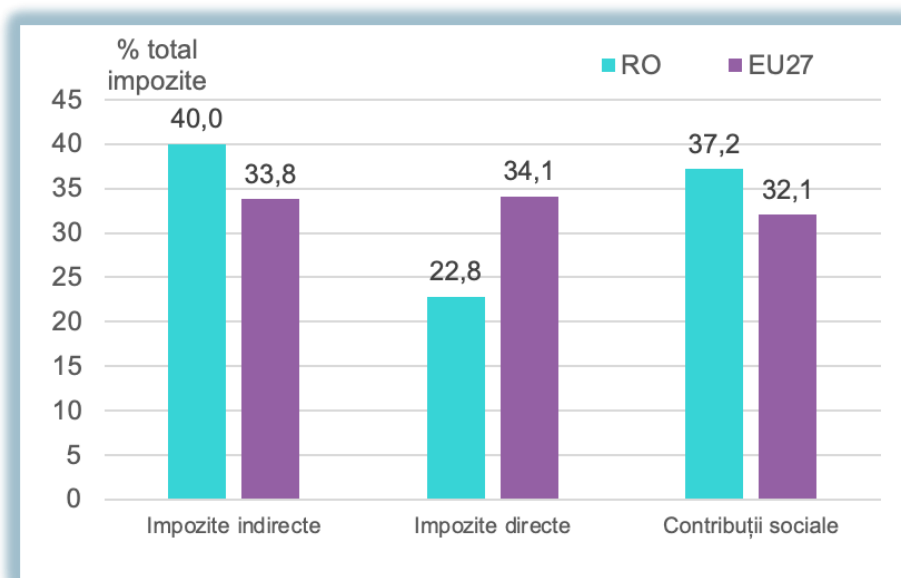
*

CAPITOLUL IV – O dimensiune a contribuțiilor sociale obligatorii în România, ca sursă pentru ne-fiscalizarea/optimizarea unor venituri din muncă

În raport cu impozitele directe și nivelul contribuțiilor sociale obligatorii, datele cele mai recente (februarie 2024, cu referire la situația din 2022) ale Comisiei Europene (Direcția Generală Taxare și Uniune Vamală) confirmă nivelul excesiv al contribuțiilor sociale din România raportat la media Uniunii Europene și nivelul colectării din impozite indirecte din România, raportat la venituri bugetare.

În ceea ce privește ponderea în total venituri din impozite a impozitelor directe, indirecte și a contribuțiilor sociale, cele mai recente date disponibile (Eurostat, Februarie 2024), arată următoarea situație:

Grafic 4.1 – Veniturile din principalele impozite/contribuții ca procent din total venituri din impozite, 2022

Sursa: Comisia Europeană, DG Taxation an Custom Unions, în baza datelor Eurostat din februarie 2024

Așa cum rezultă din calculele noastre, încasările din contribuții de asigurări sociale reprezintă constant cele mai mari ponderi raportat la totalul veniturilor fiscale, și au ajuns la un maxim de 65% în anul 2024²⁰.

Venituri fiscale	Valoare (miliarde lei, 2024)	Pondere în PIB (2024)	Pondere în PIB (2023)	Pondere raportat la total venituri fiscale (2024)	Pondere raportat la total venituri fiscale (2023)
Total venituri fiscale din care	291,708	16,53%	15,09%	100%	100%
Impozit pe profit	35,979	2,04%	1,8%	12,33%	11,6%

²⁰ https://mfinante.gov.ro/static/10/Mfp/buletin/executii/Anexa2_bgc31122024.pdf

Impozit pe salarii și pe venit	49,045	2,78%	2,6%	16,81%	16,1%
TVA	120,946	6,85%	6,6%	41,46%	41,5%
Accize	46,328	2,63%	2,4%	15,88%	14,84%
Contribuții de asigurări	189,510	10,74%	10%	64,97%	63,2%

Tabel 4.2: Valoarea și ponderea veniturilor fiscale în PIB și a unor componente ale acestora și valoarea contribuțiilor de asigurări, 2023-2024

Sursa datelor: Ministerul Finanțelor, execuția bugetară pentru anii 2023-2024 și calculele autorilor²¹

Sintetic, arătăm că valoarea încasărilor bugetare provenite din cotele de contribuții sociale obligatorii practicate în România este:

- de 5,27 ori mai mare decât suma totală a încasărilor din impozit pe profit;
- de 3,86 ori mai mare decât suma totală a impozitelor pe salarii și pe venit;
- de 1,57 ori mai mare decât suma totală a încasărilor din TVA.

Cât reprezintă încasările totale din contribuții sociale obligatorii față de:	2023	2024
total încasări impozit pe profit	+450%	+427%
total încasări din impozite pe salarii și venit	+300%	+286%
total încasări din TVA	+50%	+57%

Tabel 4.3: Valoarea contribuțiilor sociale obligatorii încasate la buget față de principalele categorii de venituri bugetare

Sursa datelor: Ministerul Finanțelor, execuția bugetară pentru anii 2023-2024 și calculele autorilor

Pentru a înțelege mai bine situația din România, în cele ce urmează analizăm situația din ultimii ani. Datele au ca sursă Ministerul Finanțelor, din Execuția bugetară anuală, pentru perioada 2019-2024.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
mil. lei						
venituri totale	321.075	322.656	379.718	460.203	520.596	574.599
venituri fiscale	156.362	151.277	186.103	230.462	251.030	291.708
impozit pe profit	17.720	15.988	20.045	26.665	29.127	35.979
impozit pe salarii și venit	23.201	24.334	28.017	33.708	40.411	49.045
TVA	65.421	60.817	79.351	94.091	104.335	120.946
accize	31.463	30.715	34.485	35.313	37.260	46.328
contribuții de asigurări	111.473	112.251	127.493	139.920	158.655	189.510
pondere în PIB						
venituri totale / PIB	30,30%	30,47%	31,98%	32,84%	32,44%	32,56%
venituri fiscale / PIB	14,75%	14,29%	15,67%	16,45%	15,64%	16,53%
impozit pe profit / PIB	1,67%	1,51%	1,69%	1,90%	1,82%	2,04%
impozit pe salarii și venit / PIB	2,19%	2,30%	2,36%	2,41%	2,52%	2,78%
TVA / PIB	6,17%	5,74%	6,68%	6,71%	6,50%	6,85%

²¹ Studiu BNS, ianuarie 2025, Impozitarea muncii vs Impozitarea capitalului în România

accize / PIB	2,97%	2,90%	2,90%	2,52%	2,32%	2,63%
contribuții de asigurări / PIB	10,52%	10,60%	10,74%	9,98%	9,89%	10,74%
pondere în total venituri curente						
venituri fiscale / venituri curente	53,03%	52,52%	54,77%	56,20%	55,59%	55,01%
impozit pe profit / venituri curente	6,01%	5,55%	5,90%	6,50%	6,45%	6,78%
impozit pe salarii și venit / venituri curente	7,87%	8,45%	8,24%	8,22%	8,95%	9,25%
TVA / venituri curente	22,19%	21,11%	23,35%	22,94%	23,11%	22,81%
accize / venituri curente	10,67%	10,66%	10,15%	8,61%	8,25%	8,74%
contribuții de asigurări / venituri curente	37,80%	38,97%	37,52%	34,12%	35,14%	35,74%
pondere în total venituri fiscale						
impozit pe profit / venituri fiscale	11,33%	10,57%	10,77%	11,57%	11,60%	12,33%
impozit pe salarii și venit / venituri fiscale	14,84%	16,09%	15,05%	14,63%	16,10%	16,81%
TVA / venituri fiscale	41,84%	40,20%	42,64%	40,83%	41,56%	41,46%
accize / venituri fiscale	20,12%	20,30%	18,53%	15,32%	14,84%	15,88%
contribuții de asigurări / venituri fiscale	71,29%	74,20%	68,51%	60,71%	63,20%	64,97%
cât de mult reprezintă contribuțiile de asigurări						
contribuții asigurări / (impozit profit+ impozit pe salarii și venit)	2,72	2,78	2,65	2,32	2,28	2,23
contribuții asigurări / impozit pe salarii și venit	4,80	4,61	4,55	4,15	3,93	3,86
contribuții asigurări / impozit pe profit	6,29	7,02	6,36	5,25	5,45	5,27
contribuții asigurări / TVA	1,70	1,85	1,61	1,49	1,52	1,57
contribuții asigurări / accize	3,54	3,65	3,70	3,96	4,26	4,09

Tabel 4.3. Execuția bugetară, 2019 - 2024

Sursa datelor: Ministerul Finanțelor

Notă:

Veniturile totale = **venituri curente** + venituri din capital + donații + sume primite de la UE

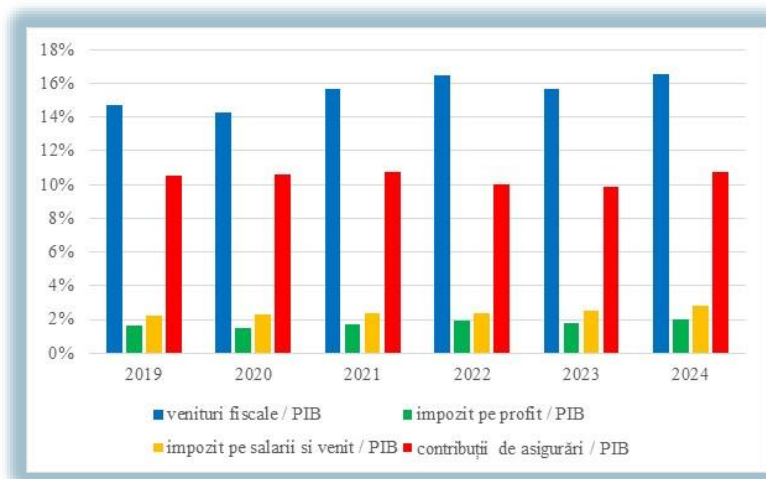
Veniturile curente = **venituri fiscale** + **contribuții de asigurări** + venituri nefiscale

Veniturile fiscale = **impozit pe profit, salarii, venit și câștiguri din capital** + impozite și taxe pe proprietate + impozite și taxe pe bunuri și servicii + impozit pe comerțul exterior și tranzacțiile internaționale + alte impozite și taxe fiscale

Impozite și taxe pe bunuri și servicii = TVA + accize + alte impozite și taxe pe bunuri și servicii + taxe pe utilizarea bunurilor, autorizarea utilizării bunurilor sau pe desfășurarea de activități

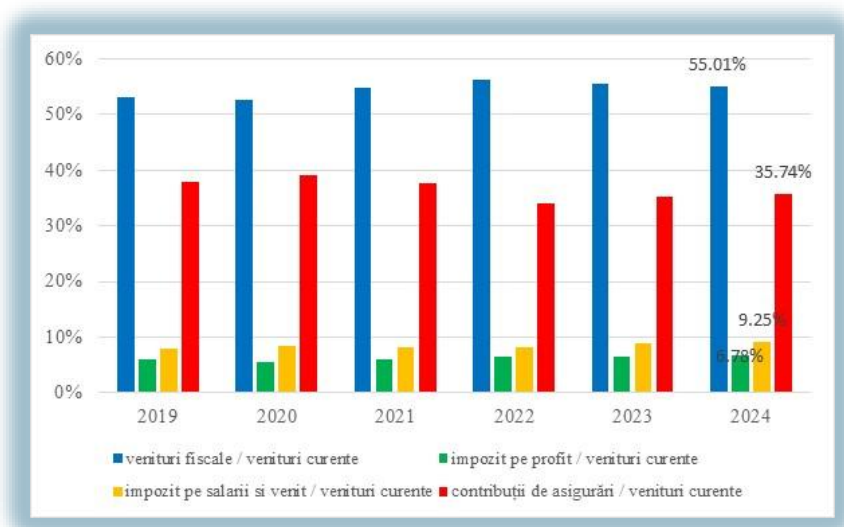

Prin reprezentare grafică, situația confirmă puternica dependență a veniturilor curente bugetare de contribuțiile de asigurări sociale obligatorii, excesive, după cum putem observa:

Grafic 4.2 Veniturile din principalele impozite/contribuții ca procent din PIB, 2019-2024

Sursa: Ministerul Finanțelor, execuții bugetare 2019-2024

Grafic 4.3.– Veniturile din principalele impozite/contribuții ca procent din venituri curente, 2019-2024

Sursa: Ministerul Finanțelor, execuții bugetare 2019-2024

Interpretarea graficelor de mai sus de conduce la următoarele concluzii în privința contextului:

1. contribuțiile de asigurări sociale reprezintă cea mai mare pondere la formarea veniturilor curente, observând o inflexiune după anul 2022, când și-au reluat creșterea (ca pondere).

Maximul ponderii în ultimii 5 ani a fost de 38,97% în 2020 (an recesionist, afectat de pandemie și arătând o dinamică mai accentuată a scăderii impozitului pe profit în urma restrângerii

activității economice), iar după minimumul din 2022, de 34,12% trendul ascendent a fost reluat, până la 35,74% din venituri curente în 2024).

Acest aspect este expresia unei supra-impozitări prin contribuții, cu grave implicații în economie – această povară fiscală ridicată asupra angajaților și angajatorilor descurajează angajările formale; încercarea de evitare a acestora conduce la stimularea muncii “la negru” sau a muncii sub-declarate.

Situația de fapt determină dezechilibre pe piața forței de muncă și scăderea competitivității la nivel internațional, inclusiv tentația spre alte forme de fiscalizare a altor venituri din muncă.

2. Impozitul pe salarii și venit reprezintă o pondere semnificativă în veniturile fiscale, în ultimul an de analiză ajungând la ponderea maximă în perioada analizată (de 16,81%), ceea ce este semnificativ mai scăzut decât contribuțiile de asigurări, dar este tot aferent impozitării muncii, cu aceleași consecințe negative asupra forței de muncă.
3. Impozitul pe profit are o contribuție modestă la formarea veniturilor bugetare, în 2024 reprezentând abia 12,3% din veniturile fiscale, respective 6,78% din veniturile curente, ceea ce demonstrează existența unei presiuni fiscale mult mai scăzută asupra capitalului, prin prisma impozitului pe profit, decât asupra angajaților.

Aceasta poate genera distorsiuni în economie, și un stimul spre o eventuală migrare a veniturilor spre forme mai puțin impozitate (PFA, dividende), respectiv aplicarea de strategii de optimizare fiscală.

Așadar, politica fiscală în România apare ca fiind dezechilibrată, resursele financiare bugetare bazându-se în exces pe impozitarea muncii, prin contribuții și impozit pe salariu și venit, și nefiind suficiente pentru funcționarea curentă – deficitul de 8,65% din PIB al anului 2024 fiind elocvent în acest sens.

Acest tip de presiune (excesivă) asupra angajaților este de natură să limiteze ocuparea forței de muncă, așa cum am arătat, să favorizeze mascarea veniturilor din muncă și chiar să perpetueze munca „informală” – fie plata mixtă a veniturilor salariale (contract de muncă + alte forme), fie efectiv munca nedeclarată și nefiscalizată.

Și pentru că munca nedeclarată (dar prestată), deci nu cea „optimizată”, trebuie să aibă o sursă de finanțare atâta timp cât este prestată în continuu, formulăm ipoteza că o bună parte din munca nedeclarată în România și negeneratoare de contribuții de asigurări sociale și impozit pe venit la buget, este finanțată, cel puțin parțial din GAP-ul de TVA. Simplu spus, încercăm să vedem dacă există o corelație între fraudă fiscală și dimensiunea veniturilor din muncă, nedeclarate. Pentru testarea acestei ipoteze vom evalua, în continuare, dacă există o legătură între GAP-ul de TVA și sub-ocuparea forței de muncă din România.

*

* * *

CAPITOLUL V – Testarea corelației dintre GAP-ul de TVA și GAP-ul ocupării forței de muncă

V.1. GAP-ul de TVA în România

Pe scurt, GAP-ul de TVA reprezintă „TVA de colectat”, adică sume care ar trebui să se încaseze la buget, dar, simplu spus se află „în alte buzunare”. Cele mai recente date arată că în România, GAP-ul de TVA este 30,8%, în timp ce media Uniunii Europene este de 7%

Tot pe scurt, prin GAP-ul ocupării de forță de muncă în România, ne vom referi în prezenta cercetare la diferența dintre ponderea populației ocupate în vârstă de muncă din România și media ponderii populației ocupate în vârstă de muncă din Uniunea Europeană. Cele mai recente date arată că rata de participare a forței de muncă în România este de 66,8%, în Uniunea Europeană de 76%, de unde rezultă cu GAP al ocupării de aproximativ 9,2 puncte procentuale.

În esență, GAP-ul de TVA (TVA-ul care ar trebui colectat dar nu se colectează) reprezintă în principal fraudă fiscală.

Dimensiunea GAP-ului de TVA este considerabilă în România, comparativ cu oricare alt stat al Uniunii Europene.

Cele mai recente rapoarte ale Comisiei Europene²², realizate în scopul diminuării fraudei TVA și centralizate în 2024 cu date pentru anul 2022, dimensionează GAP-ul de TVA din România la 30,6% (mai mult de 3 lei din fiecare 10 datorați, sunt fraudăți), față de media Uniunii Europene de 7%.

În termeni monetari, la nivelul anului 2022, asta înseamnă circa **8,5 miliarde de euro** necolecți la bugetul public al României, prin fraudă TVA.

Dacă România ar fi încasat TVA-ul la nivelul mediu din UE, respectiv GAP de 7%, aceasta înseamnă că ar fi avut un plus de bani la buget în anul 2022 (și ulterior, în fiecare an, mai mult), de circa **6,55 miliarde euro** (aproximativ 32 miliarde de lei, cel puțin, anual).

Suma, raportată la execuția bugetară a anului 2024 (PIB estimat 1,76 mii de miliarde de lei, deficit bugetar 152,71 miliarde lei, respectiv 8,65% din PIB), ar fi permis reducerea deficitului bugetar cu aproape 2 puncte procentuale, respectiv până la 6,8% din PIB.

Raportat la execuția bugetară a anului 2024 (când s-a încasat TVA de 120,94 miliarde de lei), procentul corespunzător de GAP de TVA (suma care ar putea fi încasată în plus, dacă GAP-ul s-a păstrat la 30,6%) este de circa 53 de miliarde lei, ori circa **41 de miliarde de lei** (GAP similar ca în UE, respectiv 7%).

Potrivit acestei estimări, pentru anul 2024, la nivelul încasărilor din UE, deficitul bugetar al României s-ar fi putut reduce astfel de la 111,7 miliarde lei, respectiv la **6,3% din PIB, cu peste 2,3 puncte procentuale față de nivelul efectiv raportat**.

²² https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/vat/fight-against-vat-fraud/vat-gap_en

Prin urmare, în continuare, ne propunem în acest capitol să investigăm dacă există o corelație între sub-ocuparea forței de muncă și GAP-ul de TVA.

V.2. Rata de ocupare a forței de muncă în România

Analizând evoluția ratei de ocupare a forței de muncă în România în perioada 2009-2023 se constată o creștere totală semnificativă de 12,7 puncte procentuale, dar în continuare mult media înregistrată în UE, ceea ce indică o participare mai redusă a populației la piața muncii, comparativ cu celelalte economii europene.

În toți anii analizați (2009-2023), România se încadrează în cuartila inferioară, printre 25% țări cu cea mai scăzută rată de ocupare.

În principiu, o rată de ocupare mai mică poate semnala o creștere a muncii nedeclarate, ceea ce afectează negativ veniturile fiscale din bugetul de stat, protecția socială, chiar și competitivitatea economică.

Persoanele care lucrează fără contract, fără contribuții sociale și impozite plătite nu sunt înregistrate în statistici, ci doar estimate într-o oarecare măsură, și astfel **nu contribuie la creșterea ratei de ocupare.**

Participarea forței de muncă din România și în țările Uniunii Europene este prezentată în acest tabel. Pentru 2023, rata de participare a fost de 66,8%, comparativ cu media Uniunii Europene, de 76%

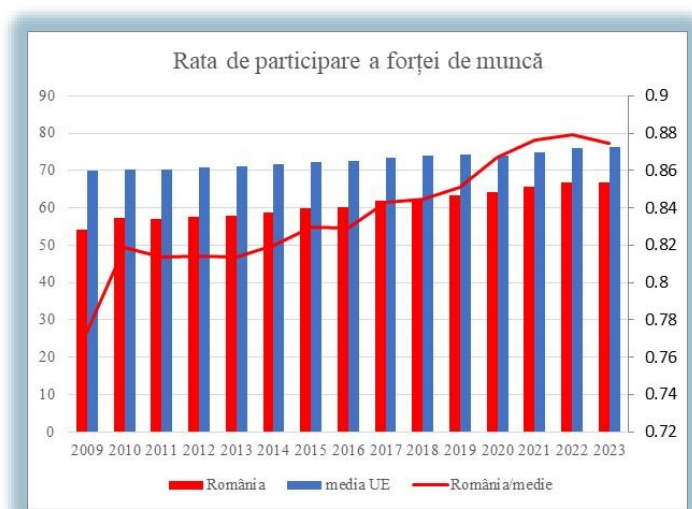

	Participarea forței de muncă														
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Belgia	67	67.7	66.8	67	67.6	67.8	67.7	67.7	68	68.6	69.1	68.4	69.7	70.5	70.5
Bulgaria	67	66.5	65.8	67	68.2	68.9	69.2	68.6	71.2	71.4	73.6	72.6	72.3	73.7	73.9
Cehia	70.1	70.2	70.5	71.6	72.9	73.5	74	75	75.9	76.6	76.7	76.4	76.6	77.2	77.1
Danemarca	78.7	78	77.8	77.2	76.6	76.6	76.9	77.5	77.9	78.2	79.1	79	79.6	80.4	80.8
Germania	75	75.4	76	76	76.4	76.5	76.4	76.7	77	77.5	78	77.3	78.5	79.3	79.7
Estonia	74.5	74.6	75.2	75.6	75.8	75.9	77	77.9	79.2	79.3	79.2	79.6	79.1	81.2	81.6
Irlanda	73	71.6	71.2	71.1	71.8	71.8	72	72.6	72.6	72.8	73.2	70.8	74.6	76.8	77.5
Grecia	67.4	67.7	67.1	67.3	67.4	67.3	67.7	68.2	68.2	68.1	68.5	65.3	67.3	69.4	69.5
Spania	73.1	73.5	73.9	74.3	74.3	74.2	74.3	74.2	73.9	73.7	73.8	72.2	73.7	74	74.5
Franța	70.9	71	70.8	71.4	71.8	72	72.2	72.3	72.4	72.8	72.6	72	73	73.6	73.9
Croația	65.6	65.1	64.1	63.9	63.7	66	66.9	65.5	66.2	66.1	66.4	67.2	69	70.1	70.1
Italia	61.8	61.6	61.7	63	62.9	63.6	63.8	64.8	65.3	65.6	65.7	63.5	64.5	65.5	66.7
Cipru	73	73.6	73.5	73.5	73.6	74.3	73.9	73.4	73.9	75	77.1	76.9	77.7	79.2	80
Letonia	73.3	72.7	72.6	74.3	73.8	74.4	75.7	76.2	76.9	77.6	77.3	78	75.8	76.8	76.6
Lituania	69.6	70.2	71.4	71.8	72.4	73.7	74.1	75.5	75.9	77.3	78	78.5	78.2	78.6	78.8
Luxemburg	68.7	68.2	67.9	69.4	69.9	70.8	70.9	70	70.2	71.1	72	72.2	73.2	73.5	74.1
Ungaria	63.4	64	64.5	65.7	66.7	68.8	70.5	72.1	73.1	74.2	74.9	75.2	76.3	77.3	78.2
Malta	59.4	60.4	61.8	63.9	66.3	67.8	68.8	70.6	72.2	74.1	74.8	76	77.1	79.3	80.7
Olanda	80.6	80.4	80.6	81.5	81.9	81.5	82.1	82.2	82.2	82.7	83.4	83.4	83.7	84.7	85.5
Austria	74.6	74.7	74.8	75.4	75.8	75.7	75.8	76.6	76.8	77.1	77.3	76.4	77.2	77.8	78.2
Polonia	62.5	63.4	63.9	64.8	65.4	66.4	66.8	67.8	68.7	69.4	70.1	70.2	72.9	73.6	74.5
Portugalia	71.1	71.5	71.6	71.3	71.2	71.8	72.2	72.7	73.8	74.4	74.8	73.6	74.8	76.2	77.6
România	54.1	57.4	57.1	57.6	57.9	58.8	59.9	60.2	61.8	62.4	63.3	64.1	65.6	66.8	66.8
Slovenia	71.4	70.8	69.7	69.8	70	70.4	71.2	71.1	73.6	74.4	74.6	73.8	75	76.2	75.2
Slovacia	70.3	70.5	70.6	71.3	71.8	72.2	72.9	73.9	74.1	74.4	74.7	74.5	74.6	76.1	76.5
Finlanda	74.1	73.5	74	74.4	74.4	74.6	74.8	75	75.8	77	77.3	77.3	78.8	79.8	79.9
Suedia	78.6	78.8	79.7	80	80.8	81.3	81.5	81.8	82.2	82.5	82.6	82.1	82.6	83.3	84
media UE	70	70	70	71	71	72	72	73	73	74	74	74	75	76	76
cuartila 1	67	67.1	66.3	67	67.5	68.3	69	69.3	70.7	71.3	72.3	71.4	73	73.6	74
cuartila 2	70.9	70.8	70.8	71.3	71.8	72	72.2	72.7	73.8	74.4	74.8	74.5	75	76.8	77.1
cuartila 3	73.7	73.6	74	74.4	74.4	74.5	75.3	75.9	76.4	77.2	77.3	77.3	78	79.3	79.8
România/med	0.77	0.82	0.81	0.81	0.81	0.82	0.83	0.83	0.84	0.84	0.85	0.87	0.88	0.88	0.87

Tabel 5.1 Participarea forței de muncă în statele membre UE

Sursa: EUROSTAT, Labour force participation rate [tipslm60]

Din interpretarea grafică, observăm că după ce în 2021-2022, România a atins maximul participării forței de muncă în raport cu media UE (rata de participare a fost în România de 88% din media UE), 2023 a consemnat o scădere ușoară față de medie:

Grafic 5.1 Participarea forței de muncă în statele membre UE

Sursa: EUROSTAT, Labour force participation rate [tipslm60]

Am arătat anterior că, raportat la populația în vârstă de muncă (12,25 milioane), INS „capturează” **800.000 de persoane** care obțin **venituri din muncă declarate sub alte forme contractuale legale** (altele decât cei din profesii liberale) ceea ce reprezintă o pondere de **6,4% din populația în vârstă de muncă**.

Estimările pe baza datelor datelor INS, ne-au arătat în schimb că **munca nedeclarată** „capturată” de INS este prestată de aproximativ 700.000 de persoane (5,7% din populația în vârstă de muncă)

Pornind de la GAP-ul ocupării forței de muncă în România (față de media Uniunii Europene), respectiv cele 76% în UE față de 66,8% în România, estimăm că putem „captura”, adițional încă circa un milion de persoane în vârstă de muncă, dar care nu sunt cuprinse în statisticile INS nici ca muncă declarată, nici ca muncă nedeclarată.

Acest decalaj este al doilea cel mai mare din Uniunea Europeană (aproape la fel ca în Italia).

V.3. GAP-ul de TVA în statele membre ale UE

În continuare, vom privi și GAP-ul de TVA în România și în țările Uniunii Europene, pentru a putea observa dacă există o corelație între GAP-ul ocupării forței de muncă și fraudă fiscală, ceea ce ar putea demonstra că munca nedeclarată este susținută, în principal din taxe datorate bugetului, dar fraudate.

În ceea ce privește GAP-ul de TVA, cele mai recente date ale Comisiei Europene (pentru 2023, incomplete dar complete pentru 2022), arată următoarea estimare:

	GAP-ul de TVA															
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Belgia	14%	12%	13%	15%	13%	10%	13%	11%	12%	12%	13%	13%	7%	11%	12%	
Bulgaria	25%	22%	24%	19%	14%	20%	17%	10%	6%	9%	9%	6%	4%	8%		
Cehia	19%	22%	18%	21%	19%	17%	18%	15%	12%	13%	13%	12%	7%	4%	3%	
Danemarca	11%	12%	12%	12%	13%	12%	11%	9%	9%	9%	8%	4%	5%	9%		
Germania	9%	9%	10%	11%	11%	11%	9%	9%	9%	9%	8%	6%	4%	4%		
Estonia	11%	12%	14%	14%	16%	12%	7%	7%	7%	6%	6%	5%	2%	4%	6%	
Irlanda	16%	13%	12%	12%	7%	4%	9%	7%	9%	7%	6%	9%		2%		
Grecia	26%	23%	30%	25%	28%	22%	26%	25%	29%	25%	24%	21%	17%	14%		
Spania	35%	12%	16%	13%	14%	11%	7%	7%	8%	6%	8%	6%	4%	5%	7%	
Franța	13%	8%	7%	11%	9%	10%	9%	8%	9%	8%	8%	8%	6%	6%	10%	
Croația							11%	8%	7%	7%	1%	10%	11%	12%		
Italia	33%	25%	28%	28%	29%	28%	26%	26%	22%	22%	21%	21%	11%	11%	15%	
Cipru								17%	19%	13%	12%	16%	6%			
Letonia	41%	33%	35%	27%	27%	24%	23%	16%	17%	13%	11%	12%	10%	5%	9%	
Lituania	35%	30%	30%	31%	31%	30%	27%	26%	25%	24%	21%	20%	16%	15%	18%	
Luxemburg	9%	9%	9%	9%	10%	10%	9%	10%	4%	8%	5%	8%	7%	4%	7%	
Ungaria	22%	22%	22%	22%	22%	19%	16%	14%	14%	10%	11%	8%	5%	2%		
Malta	26%	30%	31%	33%	32%	33%	24%	25%	22%	23%	27%	27%	26%	26%	29%	
Olanda	16%	9%	14%	13%	14%	13%	14%	9%	10%	11%	11%	9%	5%	8%	8%	
Austria	7%	9%	11%	8%	10%	9%	8%	8%	8%	8%	7%	6%	3%	3%	4%	
Polonia	24%	22%	22%	28%	28%	25%	26%	21%	17%	14%	14%	12%	6%	8%	10%	
Portugalia	16%	13%	14%	16%	16%	14%	13%	12%	10%	9%	9%	7%	4%	1%	2%	
România	44%	39%	35%	37%	37%	39%	34%	36%	36%	33%	35%	36%	35%	31%	34%	
Slovenia	11%	9%	7%	10%	6%	10%	8%	6%	4%	5%	6%	5%	4%	9%	8%	
Slovacia	30%	31%	25%	35%	30%	28%	25%	20%	17%	16%	16%	16%	14%	15%		
Finlanda	5%	8%	5%	5%	5%	5%	5%	4%	5%	4%	5%	3%	3%	5%	6%	
Suedia	4%	4%	4%	7%	4%	4%	4%	2%	3%	3%	3%	3%	5%	6%		
<i>media UE</i>	20%	18%	18%	18%	18%	17%	15%	14%	13%	12%	12%	12%	8%	8%	11%	
<i>cuartila 1</i>	11%	9%	11%	11%	10%	10%	9%	8%	7%	8%	6%	6%	4%	4%	6%	
<i>cuartila 2</i>	16%	13%	14%	15%	14%	13%	13%	10%	10%	9%	9%	9%	6%	6%	8%	
<i>cuartila 3</i>	26%	23%	25%	27%	28%	24%	23%	19%	17%	14%	14%	15%	11%	11%	12%	
România/med	2.202	2.248	1.967	1.986	2.067	2.345	2.195	2.63	2.747	2.704	2.943	3.153	4.2	3.665	3.075	

Tabel 5.2 GAP-ul de TVA în statele membre UE

Sursa: European Commission, VAT gap in the EU, 2024 Report

Analizând evoluția Gapului de TVA în România în perioada 2009-2023, comparativ cu media Uniunii Europene și cu încadrare în quartile a statelor membre, se constată un nivel ridicat și persistent al Gapului de TVA pe tot parcursul perioadei analizate, situându-se frecvent în quartila superioară (cea mai nefavorabilă), cu cele mai ridicate valori din total eșantion al țărilor membre ale Uniunii Europene.

Această situație reflectă vulnerabilități structurale în sistemul fiscal, inclusiv niveluri ridicate de fraudă fiscală, evaziune și ineficiență administrativă, toate alimentate de utilizarea ineficientă a instrumentelor economiei digitale, de e-guvernare.

Spre exemplu, o privire asupra cifrelor furnizate de Comisia Europeană (2024) privind indicele economiei și societății digitale (DESI) pare să confirme importanța e-guvernării pentru respectarea TVA.

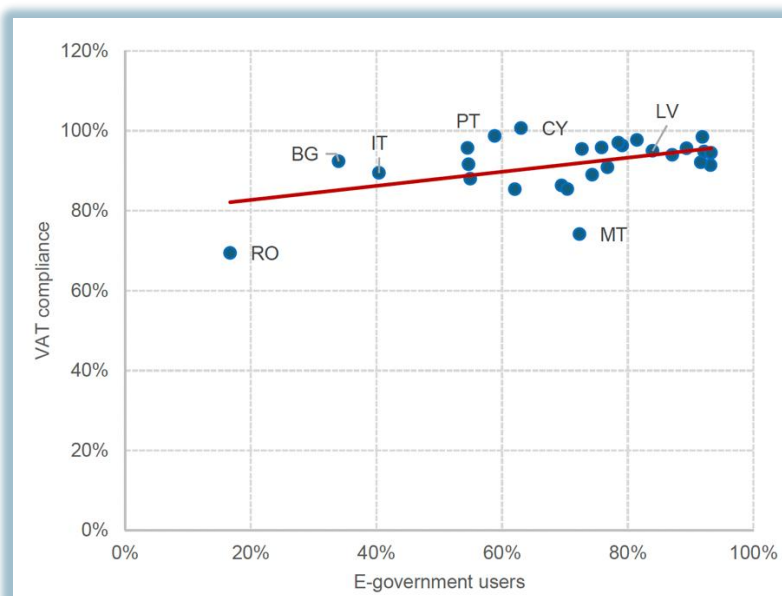
Figura de mai jos prezintă relația dintre conformarea la plata TVA și ponderea persoanelor care au utilizat internetul, în ultimele 12 luni, pentru interacțiunea cu autoritățile publice (utilizatori ai e-guvernării).

În toate statele membre, corelația este pozitivă, ceea ce înseamnă că o proporție mai mare de utilizatori ai e-guvernării este asociată cu o mai mare conformare de plată TVA.

Luând în considerare țările de interes cercetate în studiul de caz „GAP-ul de TVA în Uniunea Europeană”²³, **România a avut cel mai mic procent de utilizatori ai e-guvernării, cu 17%.**

Polonia, Ungaria și Slovacia au înregistrat rezultate mult mai bune, cu 55%, 81% și, respectiv, 62%. Cu 84%, Letonia a avut cea mai mare pondere de utilizatori de e-guvernare dintre statele membre analizate.

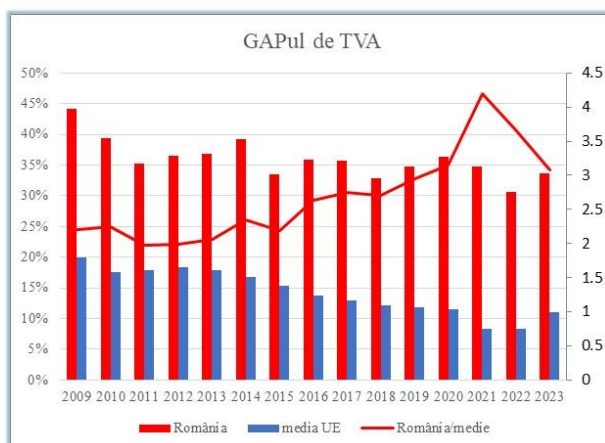
Caseta 5.1 Utilizatorii E-guvernării și rata de conformare TVA (2022)

Sursa: VAT gap in the EU, 2024 Report, p. 48, Comisia Europeană

Nota: Utilizatorii E-guvernării reprezintă ponderea populației care a folosit Internetul, în ultimele 12 luni, pentru interacțiunea cu autoritățile publice. Rata de conformare TVA = 1 - Gap TVA

Revenind la GAP-ul de TVA din România față de media UE, situația arată astfel:

²³ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/298d43e2-bd28-11ef-91ed-01aa75ed71a1/language-en>

Grafic 5.2 GAP-ul de TVA în statele membre UE

Sursa: European Commission, VAT gap in the EU, 2024 Report

Notă: Datele privind GAP-ul de TVA la nivelul 2023 pentru țările UE sunt incomplete (nu există estimări pentru toate statele), ceea ce distorsionează media. Există estimări pentru România, la nivelul de 34%

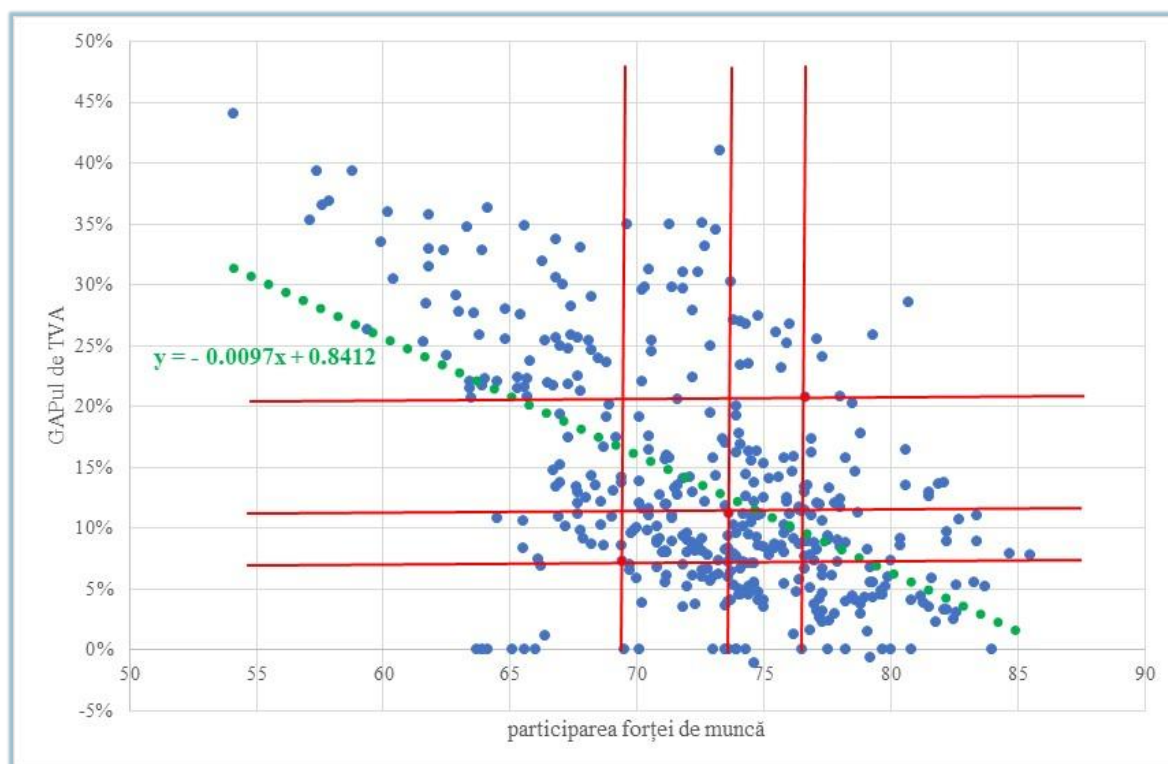
V.4. Legătura dintre GAP-ul de TVA și rata de ocupare a forței de muncă

Legătura dintre rata ocupării forței de muncă și GAP-ul de TVA face obiectul prezentului demers de a identifica o corelație.

Ambele fenomene pot fi interpretate ca efecte ale calității politicilor publice, economice și fiscale, iar corelația dintre acestea se poate explica prin următoarele argumente:

- un grad scăzut de ocupare poate fi asociat cu o creștere a economiei subterane, unde tranzacțiile nu sunt fiscalizate, crescând gapul de TVA;
- pe de altă parte, în cazul în care o firmă are angajați fără contracte oficiale, este foarte posibil să plătească forța de muncă din evaziunea fiscală, raportând vânzări mai mici decât cele reale pentru a evita plata TVA.
- situația se poate amplifica atunci când fiscalitatea este excesivă și se poate accentua în perioade de recesiune sau criză economică, când firmele tind să mute activitatea către sectorul informal (plăți în numerar, fără factură), contribuind la gap-ul de TVA.
- Empiric, acolo unde GAP-ul de TVA este ridicat se observă o rată de ocupare mai scăzută.

În graficul următor analizăm corelația dintre gradul de ocupare și GAP-ul de TVA, pentru un set de date panel, care conține cele 27 țări membre UE în perioada 2009-2023, cu date preluate de la Comisia Europeană.

Grafic 5.3 Corelația dintre rata de ocupare a forței de muncă și GAPul de TVA, 2009-2023, panel țări membre UE

Sursa: Calculele autorilor

Interpretarea graficului:

Liniile roșii trasează quartilele q1, q2, q3, care împart total eșantion în patru sferturi egale, conform fiecărui indicator.

România se situează în cel mai nefavorabil sfert de date, luând în considerare ambii indicatori – cel mai mare nivel al GAPului de TVA și cel mai scăzut nivel al ratei de ocupare a forței de muncă.

Ecuția de regresie **susține existența relației negative dintre cele două variabile**, astfel că putem concluziona că:

- Cei doi indicatori sunt corelați, deci există o legătură dovedită, în dublu sens:
 - Pe măsură ce crește gap-ul de TVA, ocuparea forței de muncă scade (corelație negativă);
 - Pe măsură ce crește ocuparea forței de muncă, gap-ul de TVA scade (corelație negativă).
- O îmbunătățire a ratei de ocupare, prin reducerea muncii nedeclarate, ar putea conduce la o scădere a GAP-ului de TVA, deci la reducerea pierderilor fiscale.
- O scădere a GAP-ului de TVA, ca sursă pentru remunerarea muncii declarate, ar putea favoriza declararea muncii și creșterea bazei de impozitare a veniturilor din muncă.

În concluzie, cei doi indicatori sunt corelați negativ, ceea ce înseamnă că există o relație inversă între rata de ocupare a forței de muncă (x) și GAP-ul de TVA (y). Cu alte cuvinte, pe măsură ce crește ocuparea forței de muncă, GAP-ul de TVA scade.

Așadar, concluzia desprinsă din regresie este că rata ocupării forței de muncă și GAP-ul de TVA se auto-alimentează.

Simplu spus, un GAP de TVA mare favorizează amplificarea muncii nedeclarate, iar munca nedeclarată contribuie la GAP-ul de TVA, fiind dezechilibre **corelate**, care se auto-alimentează.

Întrucât GAP-ul de TVA din România este cel mai mare din Uniunea Europeană și de aproape patru ori mai mare decât media UE, devine evident că auto-alimentarea indicatorilor este mult mai pregnantă în România decât sugerează ecuația de regresie (care ia în calcul întregul panel).

Eventuale direcții viitoare de cercetare, mai complexe, care să includă mai mulți indicatori ca factori explicativi, precum fiscalitatea comparativă, PIB-ul per capita, ratele de dobândă din economia internă, etc, dar și testarea de ipoteze statistice, ar putea da o estimare destul de exactă la întrebarea cu cât crește ocuparea forței de muncă dacă scade GAP-ul de TVA (și viceversa).

*

* * *

CAPITOLUL VI: CONCLUZII

Analiza dependenței economice și a tratamentului fiscal al veniturilor din muncă, obiectul prezentei cercetări, reprezintă un demers complex și anevoios (din pricina limitării accesului la date), dar necesar, pentru ca, în stadiul actual în care se află finanțele publice din România (necesitatea unei reduceri semnificative a deficitului bugetar, conform Planului Național Bugetar Structural pe termen mediu 2025-2031), ajustările să nu se producă acolo unde mai degrabă ar afecta negativ economia, ci să fie aplicate măsuri de stimulare a economiei (spre exemplu, reducerea GAP-ului de TVA și creșterea ocupării forței de muncă).

Pornind de la sumarizarea tratamentului fiscal al veniturilor din muncă, fie prin contracte de muncă, fie sub forma veniturilor din activități independente, sau încorporate sub forma relațiilor comerciale, dar și de la dimensiunea fiecărei categorii pe care am încercat să o estimăm cât mai exact în prezenta cercetare, puteam extrage mai multe concluzii:

1. Numărul de salariați din România ar putea crește cu până la 30%, față de numărul de salariați actual: 5,74 milioane de persoane angajați cu normă întreagă. Astfel, până la 1,7 milioane de populație în vârstă de muncă din România, ce nu se regăsește în munca declarată sau în cele aproximativ 700.000 estimate statistic ca „muncă nedeclarată, prin creșterea bazinului de salariați, ar putea contribui estomparea a ceea ce pare să fie principala cauză a sub-ocupării forței de muncă (cea mai mare din Uniunea Europeană, alături de Italia) și anume componenta excesivă de impozitare a muncii prin prisma contribuțiilor sociale.
2. Dacă un milion de persoane care ar presta în prezent muncă nedeclarată ar intra în baza de impozitare, la nivelul salariului minim brut pe economie, având în vedere că pentru acest nivel 37,74% din costul salarial se duce la buget (1.560 de lei) iar „banul în mână” al angajatului este de 2.574 de lei, plusul anual de încasări bugetare reprezentând impozite și contribuții la nivel anual ar fi 18,7 miliarde de lei.

Suma astfel estimată, reprezintă 10% din contribuțiile de asigurări sociale încasate în 2024, ceea ce ar permite, cel puțin teoretic, scăderea cotei contribuțiilor cu 3,5 puncte procentuale, de la 35% la 31,5%, cu efect neutru asupra bugetului, dar cu reducerea excesivității contribuțiilor sociale.

3. Ca sarcină fiscală generală (nu în cazul fix al salariului minim brut, unde deducerea suplimentară de 300 de lei doar pentru acest nivel, distorsionează semnificativ impozitarea veniturilor din muncă și aglomerează și mai mult forța salarială din România în zona salariilor mici), pentru munca remunerată prin contract individual de muncă, sarcina fiscală (banii care rămân la stat) din costul forței de muncă este de **42,79%**, în timp angajatul rămâne cu „bani în mână” în proporție de **57,21% din costul brut salarial, ca venit net**.

4. Am exemplificat distorsiunea produsă de deducerea suplimentară de 300 de lei, astfel: un salariul brut cu doar un leu mai mare decât SMB, respectiv 4.051 lei, conduce la un venit net pentru angajat mai mic cu 125 de lei, față de cel care are fix SMB, iar partea reținută de stat din salariul brut se majorează de 37,74% la 40,87%, pentru un singur leu câștig în plus la salariul brut. Distorsiunea continuă să afecteze toate veniturile mai mari cu până la 5,69% față de salariul minim brut.
5. În opinia noastră, sarcina generală fiscală mare pornind chiar de la salariile mici (cu până la 15% mai mari decât minimul pe economie), este cea care încurajează **munca nedecarată** pentru veniturile salariale cele mai mici, salariul minim brut fiind privit mai degrabă ca un instrument de fiscalizare excesivă ori suplimentară, spre exemplu, în cazul raporturilor de muncă transformate în relații comerciale, prin MICRO.
6. În România este aproape imposibil de definit cu exactitate **ce înseamnă venit salarial mare**, întrucât metodologia OECD/Eurostat, care definește incidența salariilor mari ca procentul din salariați care încasează mai mult de 1,5 ori mediana salariilor brute, este inaplicabilă, în principal datorită aglomerării în jurul salariilor mici și a distorsiunii produse de acestea.
7. Prin urmare, „am căutat” pragul de venit salarial mare, prin testări ale pragurilor lunare: un salariu mediu brut pe economie, două salarii medii brute pe economie, aproape trei salarii medii pe economie (nivel care coincide cu primul prag pentru impozitarea microîntreprinderilor, 60.000 de euro anual) și 10 salarii **minime** brute, lunar (pragul anual fiind astfel de 100.000 de euro).

Testarea acestor praguri ne-a condus la concluzia că toate formele alternative contractului individual de muncă, de fiscalizare a veniturilor din muncă, **sunt mai favorabile decât CIM**.

Mai mult decât atât, pe măsură ce veniturile din muncă lunare devin din ce în ce mai mari, în aceeași măsură scade sarcina fiscală efectivă (și crește suma rămasă ca „bani în mână”).

Astfel (Tabelul 2.3) pe măsura creșterii veniturilor brute, beneficiile fiscale ale declarării muncii prin PFA sau încorporării prin MICRO/SRL devin din ce în ce mai mari:

- în cazul PFA sarcina fiscală (raportată la 42,79% din costul cu forța de muncă prin CIM) scade de la 39,25% până la 18,8% în cazul celor mai mari venituri simulate,
- în cazul MICRO sarcina fiscală (raportată la 42,79% din costul cu forța de muncă prin CIM) scade de la 30,5% până la 17,93% în cazul celor mai mari venituri simulate,
- în cazul SRL sarcina fiscală (raportată la 42,79% din costul cu forța de muncă prin CIM) scade de la 28,97% până la 26,33% în cazul celor mai mari venituri simulate,
- În cazul celor mai mari venituri net lunare exemplificate pe pragurile descrise, plusul de venit net față de CIM este de +41,93% în cazul PFA, +43,44% și +26,36% în cazul

SRL, fără ca aceste „optimizări” să implice evaziune fiscală (pentru simulări am folosit cheltuieli deductibile zero).

8. **Concluzia generală** la care ajunge astfel prezentul studiu este că, dacă pentru veniturile recurente din muncă mici (inferioare salariului minim brut) practica este **nedeclararea veniturilor (deci evaziune)**, pentru veniturile mari și din ce în ce mai mari, **practica este mai degrabă „deghizarea” veniturilor de natură salarială în raporturi comerciale.**
9. Întărește această concluzie **structura** formării încasărilor din impozitul pe salarii și pe venit din România, în disonanță cu cea din alte state ale Uniunii Europene (am exemplificat prin Estonia – cel mai competitiv cod fiscal potrivit metodologiei OECD și prin Polonia).

Din datele extrase/calulate din studiile Comisiei Europene, participația fiecărei categorii de muncă declarată la formarea totalului încasărilor din impozitul pe venit arată că:

- În România, impozitul pe venitul aferent capitalului (în principal pentru distribuția de dividende) reprezintă **34,2%** din totalul impozitului pe venit, cel mai mare procent din Uniunea Europeană, iar cota impozitului pe salarii este de doar 54,6% în timp ce pentru activități independente avem cota de 5,2%.

Spre comparație, în Polonia procentul de constituire a impozitului pe venit din impozitarea veniturilor aferente capitalului este de numai **5,5%**, iar în Estonia (țara clasată pentru al 11-lea an consecutiv ca fiind cea mai competitivă la nivelul OECD din punct de vedere al Codului Fiscal), procentul este **7,3%**.

- Aceste ponderi ne arată în mod clar că o parte semnificativă din veniturile mari din muncă aleg în România **încorporarea** (raporturi de muncă transformate în relații comerciale), având în vedere și că pe măsură ce aceste venituri (unele de natură salarială) devin din ce în ce mai mari, „recompensa” prin prisma încorporării veniturilor („bani în mână”), devine din ce în ce mai atractivă, așa cum arătat din simulările din prezenta cercetare.
 - Pe de altă parte, în raport cu formarea veniturilor din impozit pe salarii/venit pentru activități independente (în principal PFA), ponderea României „nu șochează”, PFA-ul fiind o modalitate legală în toată Europa pentru încasări de venituri, chiar și dependente, de la un singur client.
10. O „ancoră” destul de fragilă pentru preferința neîncorporării veniturilor salariale ar putea fi reprezentată totuși de faptul că, în cazul încorporării veniturilor, beneficiile reținute acum prin fiscalizarea unei părți mai însemnate din venituri ca și contribuții de asigurări sociale ar putea reprezenta promisiunea unei pensii mai mari în viitor (contribuții mai mari – pensii mari), și astfel beneficiile încorporării legale a veniturilor

din muncă să fie în continuare mari față de alternativa CIM, dar ceva mai reduse, așa cum am arătat din simulări.

Totuși, această ancoră depinde de foarte mulți factori, printre care:

- Preferința (sau nu) a angajaților pentru „mai mulți bani în mână, acum” și lipsa capacității lor de a obține altfel decât prin fiscalitate alternativă, venituri mai mari
- Preferința (și puțința) angajatorilor pentru a plăti taxe mai mici, cu consecința (sau nu) de a plăti venituri nete mai mari care să poată atrage forța de muncă mai calificată – așa numitele contracte „business to business”;
- Favorizarea, câteodată „bizară”, din partea politicii fiscale a direcționării veniturilor mari prin încorporare (spre exemplu, pragul pentru MICRO care a fost de un milion de euro între 2018-2022) și modificările dese fiscale.
- Capacitatea întotdeauna limitată a ANAF, în lipsa digitalizării și țintirii zonelor mari de evaziune fiscală, în privința calificării/recalificării obiective sau subiective ale unor contracte comerciale în muncă salarială;
- Golul de TVA, cronic și de dimensiuni semnificative, peste 2% din PIB, anual (din fiecare 10 lei TVA de colectat, organele fiscale colectează mai puțin de 7 lei)

11. Din câte cunoaștem noi, în premieră pentru dimensiunea cercetării din România, am testat corelația dintre fraudele fiscale (dimensionate prin GAP-ul de TVA) și sub-ocuparea forței de muncă din România (față de media Uniunii Europene), iar cei doi indicatori **sunt corelați și se auto-alimentează**: GAP-ul mai mare de TVA favorizează munca nedeclarată. Și viceversa: munca nedeclarată, având printre cauze impozitarea excesivă a muncii din România, contribuie la fraudă fiscală.

Pe baza acestei corelații, înclinăm să credem că, cea mai eficientă modalitate de creștere a bazei de impozitare a veniturilor din muncă (și diminuarea veniturilor din muncă nedeclarate), este ca ANAF să meargă „pe firul banilor”.

Favorizată de procesul de digitalizare și creștere a eficienței/competenței administrației fiscale, reducerea GAP-ului de TVA, apare ca prima prioritate.

Alternativa reprezentată de „a căuta întâi munca nedeclarată/ a recalifica contractele comerciale”, cu alte cuvinte, a merge la „bazin” și nu la sursa de alimentare a muncii nedeclarate, sau a îi supra-impozita pe cei care **își declară într-o formă sau alta deja veniturile** (și nu a căuta sursa de finanțare a muncii nedeclarate), pare să fie sub-optimală.

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

TITLUL PROIECTULUI
**BNS - O CONFEDERAȚIE SINDICALĂ
PENTRU MII**

EDITORUL MATERIALULUI
BLOCUL NATIONAL SINDICAL —

DATA PUBLICĂRII
MARTIE 2025

„Acest document a fost pregătit pentru BLOCUL NATIONAL SINDICAL și reflectă opinia autorilor. Acest material nu reprezintă poziția CE sau a Guvernului României, care nu poartă răspunderea modului în care informația conținută în acest raport ar putea fi utilizată.”

